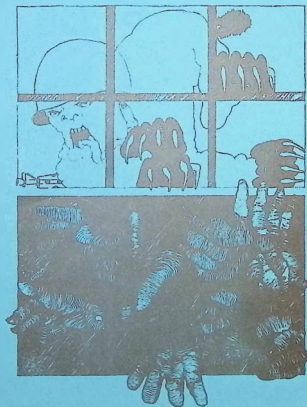

URUGUAY

Generaals aan de macht

Speciale Uitgave
Latin America Bureau

Federatie van Uruguay Comitees
Zwette 28
8032 XM Zwolle
telefoon: 05200-41764

I N H O U D

KAART	1
<u>URUGUAY IN HET KORT</u>	2
Statistieken	2
Enkele Jaartallen	4
De Regering	6
De Nieuwe Gevestigde Orde	7
De Politieke Partijen	8
De Tupamaros	9
De Vakbeweging	9
<u>HEERSCHAPPIJ DER GENERAALS</u>	10
"Ontdekking"	10
Bufferstaat	11
Konsolidatie	11
Batllismo	12
De Welvaartstaat	13
De Vette Jaren	14
De Krisisjaren	16
Het Begin van het Einde	19
Het Offensief	20
Analyse van de diktatuur	21
Onderdrukking	31
Het Internationale Antwoord	41
Konklusie	43
<u>BIBLIOGRAFIE</u>	44
<u>AANHANGSELS</u>	45
1. De Schending van de Rechten van de Mers	45
2. Het Recht op Repliek	53

URUGUAY IN HET KORTStatistieken

<u>Oppervlakte</u>		187.000 km ²
<u>Bevolking</u>	totaal	2.852.000 (1978)
	groei	0.8% (gemiddeld jaarpercentage '70-'78)
	stedelijke bevolking	80.8%
<u>De mensen</u>	ras	Europees
	taal	Spaans
	godsdienst	officieel RK, maar Uruguay is een wereldlijke gemeenschap
<u>Economie</u>	Bruto Binnenlands Produkt (BBP)	totaal \$ 3.870 miljoen per hoofd van de bevolking \$ 1.357
	Handel	export: \$ 660 miljoen import: \$ 730 miljoen
	Belangrijkste exportprodukten	vlees en wol (traditioneel, 39.6%) lederwaren, textiel, rijst, vis, etc. (niet-traditioneel, 60.4%)

jaar	BBP/groei (%)	inflatie (%)	besteedbaar inkomen	werkeloosheid (%)
1971	-1.0	23.9	100.0	7.1
1972	-3.6	76.5	82.2	7.7
1973	0.8	97.0	81.2	9.9
1974	3.1	77.2	80.8	8.1
1975	4.4	81.4	73.6	geen gegevens
1976	2.6	50.5	69.3	12.9
1977	3.4	58.2	61.1	11.8
1978	2.5	44.5	58.9	10.1
1979	3.0*	83.2*	56.0 (i)	8.5*

* schattingen; (i) over de eerste helft van het jaar

Wijziging in werkelijke lonen (%)
(Uitgangspunt: december vorig jaar)

	privé-sektor	openbare sektor	totaal
november 1977	-12.5	-11.8	-12.1
november 1978	- 7.9	- 7.5	- 7.7
november 1979	-12.2	-12.6	-12.4

Inkomensverdeling
(percentielen gezinsinkomens te Montevideo)

	<u>top 10%</u>	<u>10%</u>	<u>30%</u>	<u>30%</u>	<u>onderste 20%</u>
1973*	25.3	15.8	31.6	20.2	7.1
1976 (i)	24.7	20.0	31.0	18.3	6.0

* over de 1e helft van het jaar
 (i) over de 2e helft van het jaar

Alfabetisme 89.9%

Gezondheid
(1978)

Leeftijdsvverwachting bij geboorte: 72 jaar
 Kindersterfte: 48.6 op iedere 1000 geboortes
 1 arts op iedere 1.042 mensen

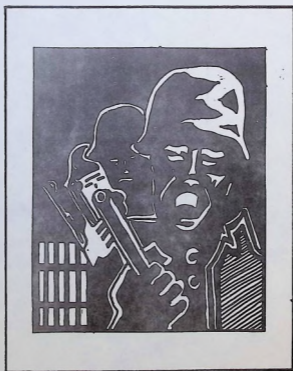
Bronnen: - Banco Central del Uruguay
 - Dirección de Estadísticas y Censor
 - Inter-American Development Bank
 - OIKOS (Montevideo)

ENKELE JAARTALLEN

- 1516 Solis'ontdekt'de Rio de la Plata
- 1726 Spanjaarden stichten Montevideo
- 1815 Artigas installeert de Autonome Regering van de Oostelijke Provincie
- 1816 De Portugezen vallen Uruguay binnen
- 1819 Artigas wordt verslagen
- 1825 33 Uruguayanen (Los 33 Orientales) keren vanuit Argentinië naar hun land terug om voor de onafhankelijkheid te strijden
- 1828 De onafhankelijkheid wordt met Britse bemiddeling verkregen
- 1830 De eerste grondwet
- 1843-1851 Burgeroorlog
- 1876 Kolonel Latorre komt aan de macht en legt de basis voor een kapitalistische modernisering van de agrarische sektor en voor de integratie van Uruguay in de wereldmarkt
- 1904 José Batlle y Orodonez wordt tot president gekozen
- 1933 Gabriel Terra neemt de macht over na een staatsgreep
- 1958 De Blanco Partij wint de algemene verkiezingen, die voor het eerst in 93 jaar zijn gehouden. Overeenkomst met het Internationaal Monetair Fonds (IMF)
- 1964 Oprichting CNT
- 1966 De Colorado Partij wint de verkiezingen. Generaal Gestido wordt president, maar wordt na zijn dood in 1967 opgevolgd door Jorge Pacheco Areco
- 1970 CIA-agent Dan Mitrione wordt ontvoerd en gedood door de Tupamaros
- 1971 De Frente Amplio wordt gevormd. De strijdkrachten nemen de verantwoordelijkheid over in de strijd tegen subversieve akties. Juan Maria Bordaberry wint de presidentsverkiezingen
- 1972 Konfrontatie tussen het leger en de Tupamaros, waarbij de laatsten verslagen worden. Opschorting van de individuele rechten en een staatsverklaring van binnenlandse oorlog. De Wet op Nationale Veiligheid wordt aangenomen.
- 1973 De strijdkrachten kondigen hun voornemen aan om aan de regering deel te nemen d.m.v. de Raad voor Nationale Veiligheid (COSENA). De uitvoerende macht ontbindt het parlement (27 juni); de CNT roept een algemene staking uit die duurt van 27 juni tot 11 juli. Hierop wordt de CNT buiten de wet gesteld. Op de universiteit wordt ingegrepen. Alle linkse politieke organisaties worden illegaal verklaard.

- 1974 Er worden veel arbeiders gearresteerd. De CNT blijft sporadisch verzet organiseren
- 1975 De CNT roept op tot een 1-mei-demonstratie. Alle vakbondsactiviteiten worden nu verder verboden
- 1976 Zeimar Michelini en Gutierrez Ruiz worden ontvoerd en vermoord in Buenos Aires (18 mei). Tientallen Uruguayanen verdwijnen in Buenos Aires. Bordaberry wordt afgezet (12 juni) en vervangen door Demichelli. De eerste institutionele aktes worden uitgegeven. In een verklaring in het Amerikaanse Kongres wordt over Uruguay als "de martelkamer van Latijns-Amerika" gesproken. Aparicio Mendez vervangt Demichelli als president (in september)
- 1977 Meer verdwijningen in Buenos Aires, waarmee het aantal ontvoeringen op 92 komt
- 1978 Generaal Alvarez wordt tot opperbevelhebber benoemd. In de VN-kommissie voor de Rechten van de Mens worden hoorzittingen over Uruguay gehouden. De Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) veroordeelt Uruguay in haar Algemene Vergadering voor de tweede keer

DE REGERING

De formele structuur

In een officiële publikatie van de Uruguaanse regering, ontworpen om bedrijven naar Uruguay te lokken, worden de politieke instituties als volgt beschreven:

"De uitvoerende macht ligt in handen van de president van de republiek; deze handelt in samenwerking met de betreffende minister of ministers, met de Raad voor Nationale Veiligheid of met de Ministerraad.

De wettelijke macht wordt uitgeoefend door de Staatsraad, die 25 leden telt. De Nationale Raad bestaat uit 45 leden en heeft, behalve de totale uitvoerende macht, als belangrijkste bevoegdheid het uitoefenen van elektorale en konstitutionele functies.

Onlangs is het Ministerie van Justitie in het leven geroepen, dat verantwoordelijk zal zijn voor de betrekkingen tussen de uitvoerende macht, de rechters en andere wettelijke autoriteiten".

Deze beschrijving geeft de formele structuur weer. Hij geeft echter op geen enkele manier aan waar de macht in Uruguay werkelijk ligt, nl. bij de strijdkrachten, en in het bijzonder bij de 14 generaals van het leger.

DE BESLUITVORMING

De strijdkrachten

De militaire deelname aan de besluitvorming begon met het instellen van de Raad voor Nationale Veiligheid (COSENA) in februari 1973, waarin zitting hebben de president, de ministers van binnenlandse en buitenlandse zaken, van defensie en van economie en financiën, en de drie opperbevelhebbers van de strijdkrachten.

In september 1973 namen de militairen deel aan wat de jaarlijkse "burger-militaire konklaves" zouden worden en waar de richtlijnen voor het toekomstige beleid worden geformuleerd.

Na mei 1974 participeerden de opperbevelhebbers in een Sociaal-Economische Raad (CES) die er op toezag dat deze richtlijnen ook werden toegepast. De militairen begonnen ook het administratieve apparaat in het land te be-

heersen. Ze namen de leiding van alle openbare dienstverlenende bedrijven die staatseigendom waren, van de gemeenteraden, van de onderwijsorganen, en bovendien werd een aantal van hen minister of staatssekretaris. De drie opperbevelhebbers van de strijdkrachten zijn:

- generaal Luis Queirolo (landmacht)
- vice-admiraal Hugo Marquez (marine)
- brigadier-generaal Raul Bendahan (luchtmacht)

De uitvoerende macht

De president wordt door de militairen benoemd en is omringd door militaire adviseurs. D.m.v. de 3e Institutionele Akte werd een Departement van Planning, Koördinatie en Distributie gekreeërd (DEPLACODI), dat onder controle staat van een vertegenwoordiger van het leger. De taak van dit departement is gelegen in het assisteren bij de uitwerking van nationale ontwikkelingsprogramma's, die zijn opgesteld door de uitvoerende macht.

Tijdens het bewind van generaal Queirolo is de uitvoerende macht steeds meer komen te liggen in de handen van de 14 generaals.

De wetgevende macht

De Staatsraad werd in december 1973 ingesteld om als wetgevende macht te dienen; deze raad bestaat uit 25 burgers en heeft geen werkelijke macht.

De Raad van de Natie werd d.m.v. de 2e Institutionele Akte ingesteld, en bestaat uit de 25 burgers uit de Staatsraad plus de 24 officieren die de hoogste leiding hebben bij de strijdkrachten (Junta de Oficiales Generales); De functie van deze raad is om de president, de leden van de Staatsraad en van alle andere belangrijke regeringsorganen te benoemen. Een twee-derde meerderheid is vereist om een beslissing te kunnen nemen, waardoor de militairen over een doeltreffende veto-macht beschikken.

De gerechtelijke macht

De gerechtelijke macht verloor haar onafhankelijkheid onder de 8e Institutionele Akte. Nu hebben twee leger-officieren zitting in het gerechtshof (dat ook niet langer bekend staat als het Hoger Gerechtshof) en het Minis-

7

terie van Justitie, ingesteld met de 3e Institutionele Akte, treedt op als kontaktpersoon tussen de gerechtelijke en de uitvoerende macht.

DE NIEUWE GRONDWET

Een ontwerpconstitutie wordt op dit moment voorbereid door de politieke commissie van de strijdkrachten (COMASPO). De voornaamste doelstellingen hiervan zullen in de eerste drie maanden van 1980 openbaar gemaakt worden; ze zullen dan behandeld worden in de Staatsraad, en in juli zal het geheel worden besproken door de uitvoerende macht, de Staatsraad en de Junta de Oficiales Generales, die in konklaaf bijeen zullen komen. Dit geheel samen heet de Kiesraad.

In november of december zal er een referendum gehouden worden over deze nieuwe grondwet: de eerste gelegenheid sinds 9 jaar voor het volk om haar mening te laten horen.

Men verwacht dat de Institutionele Aktes tot grondwet zullen worden verheven en dat COSENA een militair lichaam zal worden, dat een doeltreffend veto zal kunnen uitspreken over alle beslissingen die er door het burgerbestuur genomen worden.

Bij de regering is ook een statuut in voorbereiding, waarin alle activiteiten van de politieke partijen worden geregeld, maar dit zal pas na het referendum ter sprake komen, zodat de partijen geen campagne zullen kunnen voeren voor een tegenstem bij het referendum.

Volgens het ontwerp-statuut zullen slechts bepaalde afdelingen van de Blanco-partij en van de Colorado-partij hun activiteiten mogen hervatten. In november 1981 zullen er verkiezingen worden gehouden, met één kandidaat, die door de gezuiverde, traditionele partijen en het leger samen gekozen is, hoewel de strijdkrachten erover denken twee kandidaten toe te staan.

DE VEILIGHEIDSDIENSTEN

De Inlichtingendiensten van de strijdkrachten heeft een eigen inlichtingendienst die verantwoordelijk is voor het arresteren en het ondervragen van verdachte personen.

De landmacht: Informatiedienst defensie (SID) en het Orgaan voor Coördinatie van Anti-Subversieve Akties (COCA). Deze twee instanties waren verantwoordelijk voor de ontvoering van Uruguayanen in Argentinië en Brazilië.

De SID draagt de algehele verantwoordelijkheid voor operaties die buiten de grenzen worden ondernomen, maar de COCA neemt zelf aan deze akties deel.

De marine: De Marine Fusiliers (FUSNA)

De luchtmacht: De Strijdkrachten te Lucht (TAC)

De politie: De Nationale Directie van Inlichtingen

DE NIEUWE GEVESTIGDE ORDE

Een speciaal kenmerk van de regering sinds de staatsgreep van 1973, is gelegen in het proces dat ze op gang heeft gebracht om zowel de politieke instituties als de ekonomie te herstrukturieren.

Er zijn sinds 1976 negen Institutionele Aktes uitgegeven, die er op gericht zijn het nieuwe Uruguay van de generaals te institutionaliseren. Aan het eind van 1979 maakte generaal Queirolo duidelijk dat de aktes een definitief karakter hebben: "(de aktes) die de huidige burger-militaire regering heeft uitgegeven en waarin de bestemming van het land is vastgelegd kunnen op geen enkele manier worden herzien. De Institutionele Aktes zijn het resultaat van diep nadenken, kalm nadenken door de mensen die op

*Uit verklaringen van gevlucht geheim agent Garcia Rivas, is inmiddels bekend geworden dat de ontvoering in Brazilië uitgevoerd werd door de Kompagnie voor Kontra-Informatie.

dit ogenblik in de regering zitten. In deze Aktes is een legaal bestuursapparaat vastgelegd, dat door deze regering onder geen voorwaarden zal worden herzien".

1e Institutionele Akte (12-6-1976)
De verkiezingen die in november 1976 zouden plaatsvinden worden opgeschort.

2e Institutionele Akte (12-6-1976)
De Nationale Raad wordt ingesteld.

3e Institutionele Akte (1-9-1976)
Deze Akte bevestigt de suprematie van de uitvoerende macht. Er wordt een Ministerie van Justitie en een Sekretariaat voor Planning, Koördinatie en Distributie (DEPLACODI) ingesteld. De gemeentebesturen blijven onder militaire supervisie.

4e Institutionele Akte (1-9-1976)
Burgers die kandidaat waren voor verkiesbare functies of deze functies vóór de staatsgreep bekleedden, wordt het recht tot politieke activiteiten ontnomen, inclusief het stemrecht gedurende 15 jaar.

5e Institutionele Akte (20-10-1976)
De mensenrechten dienen te worden gerespekteerd, maar de handhaving van deze rechten mogen niet in strijd zijn met de regels die gelden t.a.v. de binnenlandse veiligheid.

6e Institutionele Akte (19-1-77)
Er wordt in de Kiesraad ingegrepen en er worden drie mensen uit de traditionele partijen in benoemd. De uitvoerende macht dient de personen te benoemen voor posities in de departementale verkiezingskomitees, alsmede de directeur en zijn assistent voor de Nationale Kiesraad.

7e Institutionele Akte (27-6-1977)
Alle ambtenaren verliezen hun recht op een vaste aanstelling.

8e Institutionele Akte (1-7-1977)
De gerechtelijke macht verliest haar onafhankelijkheid. Alle rechters kunnen zonder opgaaf van reden uit hun functies worden ontheven. Alle rechters die op dit moment in functie zijn, worden gedurende 4 jaar "interim" verklaard. Het Hoger Gerechtshof kan kandidaten stellen voor functies binnen de gerechtelijke macht, maar de uitvoerende macht kan dit negeren en rech-

ters naar eigen keuze benoemen.

9e Institutionele Akte (23-10-1979)
Het systeem van sociale voorzieningen wordt gereorganiseerd. Het pensioenprogramma wordt herzien, waardoor er slechts 4 pensioenkategorieën zullen overblijven, waarvan er één bestemd is voor mensen die hoge posities bekleeden.

10e Institutionele Akte (in behandeling)
Volgens de door de militairen aangevozen Rektor van de Universiteit, Jorge Anselmi, zal de 10e Institutionele Akte voorzien in Universiteitshervormingen.

DE POLITIEKE PARTIJEN

De hierna genoemde partijen hebben hun activiteiten na de staatsgreep moeten opschorten:

De Blanco of Nationale Partij
Opgericht in 1838. Is traditioneel verbonden met conservatieve agrarische belangen. De laatste tien jaren heeft deze partij aanzienlijke veranderingen ondergaan en heeft ten tijde van het Leiderschap van Wilson Ferreira Aldunate een hervormingsprogramma aangenomen. Nu is het de belangrijkste oppositiepartij.

De Coloradopartij
Opgericht in 1838. Van oudsher een op stads-liberalisme gebaseerde partij, die in de afgelopen tien jaar naar rechts is opgeschoven. Verdeeld in een aantal groeperingen, waarvan de belangrijkste wordt aangevoerd door Jorge Pacheco Areco, gevolgd door de Lista 15 van Jorge Batlle en de Lista 14, die zich rond de conservatieve krant El Día manifesteert.

De Christen-Demokratische Partij
Dit is een kleine partij die van oudsher links van de meeste andere Latijns-Amerikaanse Christen-Demokratische Partijen staat. In 1971 was deze partij betrokken bij het opzetten van een brede linkse coalitie (Frente Amplio), die een campagne voerde tegen de verkiezingen. Nu beschouwt deze partij zich niet langer deel van dat verbond, maar heeft koste wat het kostte haar wettelijke bestaansrecht geprobeerd te handhaven.

De nu-volgende partijen zijn illegaal verklaard:

Frente Amplio

Deze brede linkse coalitie werd gevormd om tegen de verkiezingen van 1971 te strijden. Ze is nu opnieuw verboden, met uitzondering van de Christen-Demokratische Partij, die ook van deze coalitie deel uit maakte. De inmiddels gevangen genomen presidentskandidaat van de Frente Amplio, Liber Seregni, fungeert als een belangrijk symbool voor de eenheid. De voornaamste partijen van de Frente Amplio zijn:

- De Kommunistische Partij

Een orthodoxe, Moskou-gerichte partij, van oudsher sterk vertegenwoordigd in de vakbonden. Het is de grootste partij binnen Uruguayaans links, maar is zwaar door de militaire onderdrukking getroffen en nu nog slechts als een kleine, klandestiene partij in Montevideo aanwezig. De leider van de partij, Rodney Arismendi, leeft in ballingschap in de Sovjet-Unie.

- De Socialistische Partij

Tot 1959 beschouwde deze kleine partij zich als sociaal-democratisch. Later schoof een meerderheid binnen de partij op naar (marxistisch)-links.

- GAU (Grupos de Acción Unificadora)..(Groep voor gemeenschappelijke actie)

Dit is een kleine partij, die voor het grootste gedeelte bestaat uit intellectuelen die enige invloed hebben in de vakbonden.

De Frente Amplio omvat ook de 26 van de Maartbeweging, de Trotskistische Revolutionaire Arbeiderspartij (POR), een paar ex-leden van de traditionele partijen en een aantal onafhankelijke personen.

De partij voor de overwinning van het volk (PVP)

Deze kleine partij van revolutionair-links, vroeger bekend als de ROE (Arbeiders-Studentenverzet), maakte geen deel uit van de Frente Amplio. De partij werd het slachtoffer van de golf van ontvoeringen die in 1976 door de Uruguayaanse en Argentijnse strijdkrachten werden uitgevoerd. Onder de mensen die verdwenen bevonden zich de vakbondsleders Leon Duarte en Gerardo Gatti.

De Revolutionaire Kommunistische Partij(PCR)

Dit is een erg kleine partij met Maoïstische uitgangspunten, die niet deelneemt aan de Frente Amplio.

Alle partijen ter linkerzijde hebben zwaar te lijden gehad van de militaire onderdrukking en zijn nog maar als kleine klandestiene partijen in Uruguay aanwezig.

DE TUPAMAROS(De Nationale Bevrijdingsbeweging MLN)

Deze gewapende guerrilla-organisatie werd aan het eind van de zestiger jaren actief. Ze volgde de strategie van de stadsguerrilla en behaalde aanvankelijk aanzienlijke successen. De beweging werd door de theorieën van Che Guevara en Debray beïnvloed, maar ontwikkelde zelf nooit een samenhangende ideologie. Hoewel een aantal leden Marxist was, zag men zichzelf meer als een nationalistische dan als een Marxistische organisatie. Er is veel kritiek geleverd op het feit dat er een groot gebrek is aan theoretische scholing en op het feit dat men er niet in geslaagd is zich een politieke basis binnen de arbeidersklasse te verwerven. Het is hoofdzakelijk een beweging van de jeugdige middenklasse gebleven.

In 1972 werden de Tupamaros vernietigend verslagen en veel leden, waaronder leidersfiguren als Raul Sendic, bevinden zich nu in de gevangenis. Degenen die vluchtten en nu in ballingschap leven, zijn onderling verdeeld over de te volgen strategie voor de toekomst.

DE VAKBEWEGINGDe Nationale Konfederatie van Arbeiders

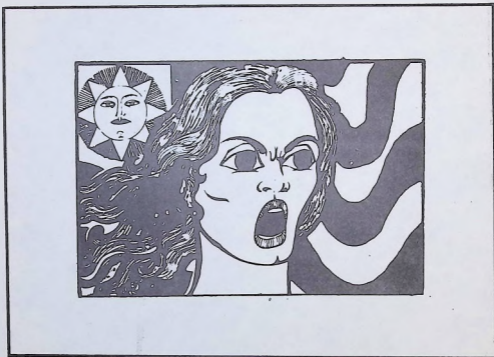
Deze enige arbeiderskonfederatie omvat alle belangrijke vakbonden. Hij werd in 1964 opgericht met een gezamenlijk leiderschap, waarin de meerder- en minderheidsstromingen vertegenwoordigd waren. De belangrijkste invloed kwam uit de Kommunistische Partij, maar niet-kommunistisch links was het sterkst binnen de bonden voor de bankwerkers, werkers in de gezondheidszorg, de rubber en textielarbeiders.

In 1973 werd de CNT illegaal verklaard,

nadat ze een algemene staking had uitgeroepen als antwoord op de militaire staatsgreep. De CNT heeft zo hier en daar nog wat klandestien verzet gepleegd, maar veel vakbondsleden zijn gearresteerd. In 1979 waren er tekenen van hernieuwde activiteiten, toen de bankwerkersbond een stuk uitbracht, waarin het door de regering voorgestelde arbeidsplan werd aangevallen.

De Algemene Arbeiders Konfederatie Uruguay (CGTU)

Dit is een vakbond, die de regering na het illegaal verklaren van de CNT heeft ingesteld. Deze bond heeft slechts weinig aanhang onder de bevolking en wordt niet door de IAO (Internationale Arbeiders Organisatie) erkend.

GENERAALS AAN DE MACHT

"Ontdekking"

Aan het begin van de zestiende eeuw "ontdekten" de Spanjaarden het gebied van de Rio de La Plata. Ze troffen er geen goud of zilver aan, maar een primitieve inheemse bevolking, die het land noch bewerkten, noch gebruikten om vee te weiden. Pas een eeuw later, toen men vee zond naar het gebied ten oosten van de Uruguayaanse rivier (de Banda Oriental), begon het land enige belangstelling te wekken.

Het gebied, dat van nature rijk was aan grasland, bood ideale omstandigheden voor veehouderij. Desondanks duurde het vrij lang voordat de Spaanse Kroon het gebied de moeite waard vond en een begin maakte met de kolonisatie ervan.

Meer dan een eeuw lang vormde het land een enorm groot landgoed voor Jezuïtische missionarissen, indianen, avonturiers uit Buenos Aires en Santa.Fé en voor Portugese smokkelaars. In 1680 stichtten de Portugezen de stad Colonia del Sacramento in een poging om hun invloed blijvend in het

gebied te vestigen. Door deze bedreiging voor hun heerschappij voelden de Spanjaarden zich gedwongen om het gebied, dat zij voor zichzelf claimden, af te bakenen, en zij stichtten Montevideo in 1726.

Aangezien men de bedoeling had het gebied te koloniseren, werd partikuliere toeëigening van het land aangemoedigd en met de ontsluiting van Montevideo voor de handel, in 1778, werd de ontwikkeling van de veehandel gestimuleerd. Deze was oorspronkelijk gebaseerd op de export van huiden en later op de export van gerookte biefstuk, dat het voedsel vormde voor de slaven in Cuba en Brazilië. Aan het eind van de achttiende eeuw was er zo een welvarende handels- en grondbezittersklasse ontstaan.

Bufferstaat

De strijd voor onafhankelijkheid duurde de eerste dertig jaar van de negentiende eeuw. In 1815 installeerde José Artigas, een Uruguayaanse onafhankelijkheidsstrijder, bekend om zijn vooruitstrevende politieke en sociale denkbeelden, de Autonome Regering van de Oostelijke Provincie. Het zou maar van korte duur zijn. In 1819 werd hij door de Portugezen verslagen en werd Uruguay bij Brazilië ingelijfd. De onafhankelijkheid werd in 1828 toch nog verkregen, nadat de "33 Orientales" een groep patriotten, nogmaals de vlag van de vrijheid hadden gehesen en nadat de Britten zich hadden gerealiseerd hoe belangrijk Uruguay was als bufferstaat tussen de twee grootmachten Argentinië en Brazilië: "De Banda Oriental bevat de sleutel tot de Plata en Zuid-Amerika", schreef Lord Ponsonby, de Britse bemiddelaar, "..... (we moeten) een geografische deling van de staten bestendigen, waarvan Engeland zou kunnen profiteren...." De eerste grondwet werd in 1830 opgesteld, maar deze werd door nog eens veertig jaar burgeroorlog gevolgd, een burgeroorlog waarin de plaatselijke caudillos, door handig gebruik te maken van de territoriale ambities van de aardsrivalen Brazilië en Argentinië en van de economische belangen van de Europese mogendheden, gewapende steun verkregen voor hun eigen machtsstrijd.

Twee legers kwamen tegenover elkaar te staan, waarvan er één, door hun strijdkleuren, bekend werd als de Colorados (de Roden) en de andere als de Blancos (de Witten); uit deze twee legers zijn de twee traditionele partijen van Uruguay ontstaan.

Konsolidatie

Ondanks de verwoestende invloed die de jaren van moorddadige twisten op het land hadden, vonden er veranderingen plaats en ontstonden er belangen die van grote invloed zouden zijn op de toekomst.

De eerste van een aantal immigrantenstromen kwam Uruguay in de dertiger en veertiger jaren van de achttiende eeuw binnen. Sommigen van deze eerste immigranten vestigden zich op het platteland, vooral in het Zuiden en in de kuststreken, en het was voornamelijk uit deze streken dat er stemmen opgingen om de vrede te bewerkstelligen: in de geïndustrialiseerde landen groeide de vraag naar vlees en wol en er openden zich aanzienlijke economische mogelijkheden voor de elite van de Uruguayaanse landeigenaren. Voortdurende onrust zou de ontwikkeling van deze mogelijkheden in de weg staan. In 1871 werd de Asociación Agraria (Agrarische Vereniging) opgericht. Deze stond volledig achter de coup van 1876, die de macht aan Kolonel Latorre bracht met een sterk gecentraliseerde regering.

Onder Latorre werden het gezag en de orde op het platteland hersteld en werd de basis gelegd voor de kapitalistische modernisering van de agrarische economie, alsmede voor de economische expansie d.m.v. de export van vlees en wol naar de Europese markt, m.n. naar Engeland. Men spoorde Britse spoorwegmaatschappijen aan om de verbindingen in het land te verbeteren, en het post- en telegraafstelsel werd uitgebreid om alle departementen in verbinding te kunnen laten staan met de hoofdstad.

Door een agrarisch reglement werden de rechten op privé-eigendom wettelijk erkend.

Een bij uitstek belangrijke vernieuwing vormden de omheiningen rond de graslanden. Nu het eigendom op deze manier eenmaal duidelijk was geregeld,

werd het mogelijk om nieuwe soorten rundvee en schapen te introduceren, en tegelijkertijd hoefde men nu minder arbeid te steken in het bijeendrijven van verdwaald vee.

De Britten kregen in deze jaren steeds grotere belangen in Uruguay, hetgeen door Latorre zeer werd aangemoedigd.

Koningin Victoria zond de kolonel vriendelijke boodschappen waarin Engeland zich bereid verklaarde Uruguay kredie-

ten te verlenen, nu het land een regering had die zowel in staat als bereid waren om "te garanderen dat de wet en het leven en het eigendom van iedereen in het land zouden worden gerespekteerd".

Batllismo

Hoewel men ziet dat in de laatste 25 jaren van de negentiende eeuw Uruguay's afhankelijkheid van de buitenlandse markt versterkt werd, bracht de grote vraag van de geïndustrialiseerde landen naar noodzakelijke levensmiddelen en ruwe grondstoffen ook aanzienlijke welvaart met zich mee.

De technische vooruitgang, vooral de ontwikkeling van allerlei koelsystemen, zorgde al gauw voor een nog grotere expansie met de diepvries-vleeshandel. Het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw waren jaren van grote sociale veranderingen.

Er kwamen nog steeds veel immigranten uit Europa, die zich in en rond Montevideo vestigden. Deze stad had in 1908 309.231 inwoners op een totale bevolking van 1.042.666, d.w.z. 30% van de totale bevolking.

Van deze inwoners van Montevideo bestond 30.4% uit immigranten (de piek werd bereikt in 1889 met 46.8%).

Een analyse van de statistiek uit 1908 toont aan dat twee-derde van de immigranten actief deelnamen aan de Uruguayaanse economie.

Hoewel de meeste immigranten geen kapitaal met zich meebrachten, kon het land wel profiteren van hun kennis en vaardigheden, en er ontstond een klasse van kleinhandelaren die voor de groeiende binnenlandse markt begon te produceren. Ze werden zich steeds bewuster van hun belangen en begonnen wegen te zoeken om zich meer en meer met de economische en politieke besluitvorming te kunnen bemoeien. In 1879 richtten zij de Liga Industrial (Industrieel Verbond) op als reactie op de verhoging van de vastgestelde prijzen in 1875. Het vaststellen van een algemene prijs van 31% in 1888 betekende een herovering en institutionalisering van deze protektie.

Door de vele immigranten groeiden de rijen van de arbeidersklasse, en zij brachten, vanuit hun ervaringen in Europa, nu ook anarchistische en syndicalistische ideeën met zich mee. Hierdoor ontstond al vroeg een vakbonds-

beweging. De eerste moderne vakbonds-federatie, de Regionale Arbeidersbe-weging van Uruguay (FORU), werd in 1905 opgericht. Aan het eind van de acht-tiende eeuw vond een aantal stakingen plaats en er heerste een steer van gro-te sociale onrust; de belangrijkste eis bij deze stakingen was die voor de achturige werkdag. Al in 1905 werd het belang van deze bewegingen door de tra-ditionele partijen onderkend, en Luis Alberto de Herrera, leider van de Blan-co Partij, diende in de Kamer van Af-gevaardigden een voorstel in voor een arbeidsplan, waarin een 10-urige werk-dag en het stakingsrecht opgenomen wa-ren.

Door de uitbreiding van de exportsector en door de groei van Montevideo, ont-stond er behoefte aan een bepaalde vorm van dienstverlenende activiteiten. In de toenmalige Uruguayaanse samen-leving, die gedomineerd werd door im-migranten die hogerop wilden komen, genoten de banen in de dienstverle-ning, bij de banken en bij de staats-amtbenarij een hoog aanzien. Onderzoekingen doen vermoeden dat het bevolkingspercentage dat tot de mid-denklasse gerekend kan worden zelfs op dit vroege tijdstip al groot was. In 1908 was 31.4% van de werkende bevolking werkzaam in de dienstver-lening.

Doordat de economische mogelijkheden steeds groter werden, werd de eis van de agrarische bourgeoisie voor sociale en politieke stabiliteit ook urgenter. Maar ondanks verwoede pogingen daartoe, waren ze niet in staat om de opstand van de Blanco caudillo Aparicio Saravia, in 1904, te voor-komen: dit gewapende verzet was een laatste uiting van ontevredenheid van de Blanco's over wat zij beschouwden als een samenspanning van Colorado-politic in Montevideo om hun partij buiten spel te zetten. De opstand werd onderdrukt door de kersvers gekozen president van het land, José Batlle y Ordoñez.

De ambtsperiode van Batlle (1903-1907, 1911-1915) vormt een sleutelperiode in de Uruguayaanse geschiedenis. Ondanks een kwetsbare, kapitalistische economie, die geheel van de buiten-landse markt afhankelijk was, verrees Uruguay in deze jaren als een land met een parlementaire democratie, als een van de eerste welvaartsstaten ter wereld; ook zou het gedurende meer dan

halve eeuw een relatieve politieke sta-biliteit genieten— een unieke kombina-tie voor Latijns-Amerika.

De verklaring hiervoor moet gezocht worden in de ringstige omstandigheden waarin de wereldmarkt zich aan het be-gin van de twintigste eeuw bevond, en in de rol van de staat die de spanning-gen tussen de onderlinge klassen, die een direkt gevolg waren van de socia-le veranderingen, wist te verminderen. Onder Batlle begon de stedelijke mid-denklasse het staatsapparaat te domi-neren en bevorderde zo de belangen van de industriële sektor en financier-de de welvaart voor de arbeidersklas-se en de eerzuchtige middenklasse door de herverdeling van de winsten uit de economische sektor.

De agrarische bourgeoisie akcepteerde het hervormingsprogramma in ruil voor sociale rust en erkenning van hun economische macht. De Batllismo-ideo-logie, die klasseharmonie, sociale mobiliteit en middleclass-waarden voor-stond en de staat een paternalistische en leidende rol toedacht, versterigde de band tussen de verschillende klas-sen.

De Welvaartstaat

Batlle hield zich sterk bezig met de industriële opbouw en geloofde dat de staat daarin een sleutelpositie moest innemen. Hij breidde het systeem van de vastgestelde prijzen, de belasting-koncessies en de goedkopere kredieten uit door de belangrijkste banken van het land te nationaliseren.

De openbare sektor werd uitgebreid d.m.v. een staatsverzekering, staats-bedrijven voor elektriciteit en voor de post en telegraaf.

Deze maatregelen waren vooral gericht tegen de invloed van Brits kapitaal in de dienstverlenende sectoren en de media. Er is echter geen bewijs dat Batlle als zodanig tegen vreemde valu-ta was.

Hij geloofde ook dat de staat een be-langrijke rol moest spelen in het be-vorderen van de sociale rechtvaardig-heid. In 1915 werd de voornaamste eis van de arbeidersklasse, nl. die van de achturige werkdag, ingewilligd. Er wer-den juridische maatregelen genomen om de kinder- en vrouwenarbeid in banen te leiden; ook werden er pensioensvoor-zieningen, een minimumloon en een on-gevallenverzekering ingevoerd.

Al deze maatregelen vielen samen met de toenemende belangstelling van de industriëlen voor de groei van de binnenlandse markt.

Batlle richtte geen speciale Batllista-vakbonden op en links kon haar leidende positie behouden, m.n. de Kommunistische Partij die er door hun economische eisen voor kon zorgen dat de aanvankelijke anarchistische invloed minder werd. Politiek gesproken werd de ahang die de traditionele partijen gedurende het presidentschap van Batlle genoten echter versterkt.

Batlle tastte de economische macht van de grondbezitters niet aan. In een aantal toespraken viel hij het latifundismo (d.w.z. het grootgrondbezit) en de concentratie van alle rijkdom aan, maar hij haastte zich altijd om zijn publiek te verzekeren dat hij desondanks geen land wenste te ontnemen van diegenen die het bezaten.

Maatregelen, zoals suksessiebelastingen, hogere vermogensbelastingen en wettelijke regelingen voor het minimum loon, werden nooit van enige werkelijke betekenis, en het minimum loon werd dan ook regelmatig ontdoken.

De landeigenaren genoten een periode van grote welvaart, en aangezien ze nu door geen enkele vorm van sociale onrust werden gehinderd, verzetten ze zich niet tegen het aanvankelijke hervormingsprogramma. Toch voelden ze zich genoeg bedreigd om in 1915 het Federación Rural (Agrarische Federatie) op te richten, waarmee ze hun eigen politieke belangen konden bevorderen.

De grote fout die gemaakt werd bij de aanpak van de agrarische problemen was het ontbreken van belangrijke doelstellingen op lange termijn. Batlle wilde er absoluut voor zorgen dat Uruguay niet in de voetsporen zou treden van haar buurlanden, waar presidenten een sterke leidende rol vervulden en waar de politieke instabiliteit alom heerste.

Tijdens een bezoek aan Zwitserland raakte hij diep onder de indruk van de regeringsvorm van dat land (ingericht in kollegevorm) en hij stelde voor Uruguay een soortgelijk plan op. Maar Batlle werd ongetwijfeld ook geleid door het heel wat minder hoogstaande motief om de overheersende Batllista-invloed in de politiek te behouden.

Hij ondervond veel tegenstand bij de Blancos, de Federación Rural en de kon-

servatieve vleugel in zijn eigen partij: deze voorstellen werden in 1916 dan ook verworpen.

Batlle probeerde te redden wat er te redden viel en sloot een overeenkomst met een groepering uit de Blanco Partij, die inhield dat het presidentschap dan niet helemaal werd afgeschaft, maar zou worden beperkt tot het leiden van de buitenlandse betrekkingen en de handhaving van de binnenlandse en buitenlandse veiligheid en orde.

De belangrijkste functies van de staat zouden worden uitgeoefend door een Raad van Nationaal Beheer, die werd samengesteld uit negen leden: tweederde daarvan kwam uit de meerderheids-partij, één-derde uit de partij die in de minderheid was.

Dit samenwerkingsprincipe, één van de belangrijkste doelstellingen van de Blanco Partij, werd in de grondwet van 1918 opgenomen.

De vette jaren

In de hierna volgende jaren stond Uruguay algemeen bekend als "het Zwitserland van Latijns-Amerika": een (ogenschijnlijk) toonbeeld van stabiliteit en vooruitgang binnen een zeer roerig werelddeel.

Tegen 1956 had Uruguay een inkomen van \$ 937 (\$= Amerikaanse dollars) per hoofd van de bevolking, het hoogste in heel Latijns-Amerika. Uruguay had toen ook het laagste percentage analfabetisme, de laagste geboortecijfers en het laagste kindersterftecijfer van het gehele kontinent.

De staat werd nog steeds beheerst door de traditionele partijen, maar om ze als echte politieke partijen aan te duiden, zou getuigen van een weinig nauwkeurig woordgebruik.

De Colorado Partij was zo tegen de twintiger jaren in drie groeperingen verdeeld: de Batllista, de Riverista en de Vierista.

De Blancos waren ook verdeeld, in wel in de Herreristas en de "onafhankelijken". Beide partijen hadden hun linker- en hun rechtervleugels en bij beide partijen ontbrak iedere vorm van ideologische eenheid.

Volgens de kieswetten van 1910 en 1925 konden de verschillende groeperingen van een partij echter afzonderlijke kandidaten voor het presidentschap naar voren schuiven, maar hun krachten

bundelen in de "Iema" of de kandidatenlijst van hun partij als geheel (zoals de Blancos als "Nacional" officieel bekend stonden, of Colorado). De linkse partijen profiteerden tijdens de verkiezingen van 1971 ook van deze lema-wetten door met een gezamenlijke lijst deze verkiezingen in te gaan. De winnende kandidaat binnen de winnende partij werd president. Op deze manier konden de traditionele partijen, ondanks hun hemelsbrede, interne verschillen, hun eenheid toch bewaren. In de twintiger jaren werd er door de twee partijen veel verkiezingsstrijd geleverd, waarbij een ander facet een belangrijke rol ging spelen: het gebruik van de zogenaamde patronage. Doordat de Colorado Partij het staatsapparaat volledig beheerste, kon ze de Batllistapolitiek uitbreiden en een, omvattend netwerk opzetten, waarbinnen hun eigen mensen de belangrijkste plaatsen innamen.

In ruil voor politieke loyaliteit verschafte de partij werk binnen het staats- en ambtenarenapparaat.

42.700 mensen (7% van de totale bevoelking) was tegen 1925 werkzaam als rijksambtenaar, en in 1930 was dit opgelopen tot 45.000. In 1931 breidden de twee partijen het samenwerkingsprincipe uit met een overeenkomst tussen de Batllistas en een groepering van de Blanco Partij, waardoor de Batllistas een grotere invloed konden uitoefenen in economische aangelegenheden, wanneer daar een deelname aan het staatspatronage tegenoverstond.

Zo werd er een staatsproject opgezet, het ANCAP, om bewerkte grondstoffen, alcohol en cement te produceren.

Deze politiek werd in 1933 aangevochten, toen de landeigenaren opnieuw van zich deden spreken in de Herreristagroepering van de Nationale Partij en in de groep van de Colorado Partij, onder aanvoering van Gabriel Terra. De oorzaak van de coup die Terra in dat jaar pleegde, is gelegen in de onvrede van de klasse van de landeigenaren die zwaar getroffen waren door de wereldkrisis van 1929 en in hun misnoegen over de steeds sterker wordende bureaucratie en staatsbemoeienis.

De coup leidde tot het opnieuw instellen van één uitvoerende macht, vastgelegd in de grondwet van 1934, en

werd bovendien gevolgd door een aantal dekretten die gunstig waren voor de landeigenaren, n.l. o.a. die over de devaluatie van de wisselkoers die van toepassing was op de export.

De coup had echter geen gevolgen van lange duur, en president Baldomir stuurde het parlement in 1942 naar huis; een nieuwe grondwet zorgde ervoor dat de onafhankelijke Blancos (niet de Herrerista-groepering) en de Batllistas hun plaats in het politieke leven weer konden innemen. Ook werden het principe van gezamenlijk leiderschap en het participatiestelsel weer in ere hersteld. De verhouding tussen de 5 bestuursleden voor staatsprojecten lag nu op 3:2 (3 van de meerderheidspartijen en 2 van de minderheidspartijen). De mislukte poging van de landeigenaren om hun politieke macht weer te herstellen vormde gedeeltelijk een weerspiegeling van de veranderende economische omstandigheden, waarin zij hun vooraanstaande positie in het economisch leven van Uruguay niet langer zouden kunnen handhaven. Door de internationale economische crisis werd het proces waardoor de import van goederen de eigen industrialisatie verving sterk bevorderd. De export was in de dertiger jaren niet langer het speerpunt van de economie en werd geleidelijk als zodanig vervangen door de industriële sektor, met name in de periode 1945-1955. De import van consumptiegoederen daalde van 47% naar 9.6%, terwijl het percentage import van kapitaalgoederen steeg van 4.3% naar 20.1%.

De groei van nieuwe industrieën, zoals de cementindustrie, chemische produkten, papier en machineonderdelen overtrof die van de traditionele industrieën, zoals de voeding-, drank-, en tabaksindustrie. In 1955 waren er 161.879 arbeiders werkzaam in 21.102 fabrieken, tegenover een aantal van 65.339 arbeiders in 10.286 ondernemingen in 1936.

De periode van de grootste industriële expansie viel samen met een terugkeer van een vorm van neo-Batllista populisme. Deze keer was het de neef van Batlle, Luis Batlle Berres (president van 1947-1951 en president van de Nationale Regeringsraad van 1955-1956), die er in slaagde de traditionele Batllista-aanhangers onder de stedelijke- en fabrieksarbeiders te mobiliseren in zijn Lista-15 groepering

in de Colorado Partij. En wéér brak er een welvarende periode aan, waarin men er door het politieke systeem van herverdeling (uitbreiding van sociale voorzieningen, van het staatspatronage en door staatsbemoediging met de industrie) in slaagde de verschillende klassen, die van oudsher samen konden werken, bij elkaar te houden. Het aantal ambtenaren verdrievoudigde zich in minder dan 20 jaar, nl. van 57.000 in 1938 tot 168.532 in 1955. "Como el Uruguay no hav". ("Nergens bestaat er een land zoals Uruguay"), pochte de tevreden bevolking. Maar weinig was men er zich van bewust dat deze laatste opleving van het Batllista-populisme niets anders was dan het voorspel tot de totale ondergang ervan.

De Krisisjaren

De economische crisis waardoor de meeste Latijns-Amerikaanse landen aan het eind van de vijftiger jaren getroffen werden, trof Uruguay wel in zéér sterke mate.

De welvaart in Uruguay had altijd afgehangen van de sterke, gunstige omstandigheden buiten het eigen land: de hoge wereldprijzen van gebruiksgoederen tijdens en na de tweede wereldoorlog en de opeenhoping van buitenlandse valuta tijdens die oorlog. Uruguay schrok wakker aan het eind van de Koreaanse oorlog en ontdekte dat deze omstandigheden maar van tijdelijke aard waren: de exportprijzen van Uruguayaanse produkten begonnen drastisch te dalen. De hoge inkomsten uit de export hadden in feiten het steeds slechtere economische beleid verdoezeld.

Het blijkt dat de extensieve veeteelt eigenlijk al sinds het eind van de twintiger jaren stagneerde. Alleen de wolproductie vertoonde tot 1952 nog enige groei, maar stagneerde daarna 66k. De vleesproductie was in 40 jaar tijd nauwelijks toegenomen. De kuddes rundvee en schapen waren sinds 1908 in aantal onveranderd gebleven. Terwijl de produktie minder werd, nam ook de uitvoer af: van 60% in 1930 tot 40% aan het eind van 1950. Dit was het gevolg van de toegenomen binnenlandse produktie. De agrarische produktie maakte na 1947 een kleine groei door maar ook die kwam tussen 1953-1955 tot stilstand. In 1950 bestond meer

dan 90% van Uruguay's export uit landbouwprodukten; 63,9% daarvan was wol. Daarom waren de gevolgen van de stagnatie in deze voor Uruguay belangrijke sektor, die gepaard ging aan de prijsdaling op de wereldmarkt, katastrofaal.

Tegelijkertijd kwam er een eind aan de fase waarin de vervanging van de industrialisatie door de import zo'n grote en gemakkelijke groei doormaakte. Tegen het midden van de vijftiger jaren waren bijna alle verbruiksgoederen die het land kon produceren vervangen. De import gaf nu een beeld te zien, waarin kapitaalsgoederen, brandstoffen en ruwe grondstoffen de toon aanvoerden terwijl de invoerkapaciteit sterk daalde door de vermindering van de inkomsten uit de export.

De kleine binnenlandse markt in Uruguay vormde ook een beperking voor verdere uitbreiding. Een onderzoek uit 1963 laat zien dat de industrie in dat jaar slechts op 50% van haar totale capaciteit draaide.

De spiraal waarin het economische verval terecht was gekomen, gaf een dramatisch beeld te zien. In 1967 was het Bruto Binnenlands Produkt (BBP) lager dan in 1957. In slechts 6 van de 14 jaren tussen 1957 en 1970 overtrof de produktiegroei de groei van de bevolking. De inflatie nam pijnsnel toe, vooral na 1963, en bereikte tussen juni 1967 en juni 1968 een percentage van 182,8%. Aanvankelijk werd de ongunstige handelsbalans gedekt door vreemde valuta, maar toen deze ook afnam en het kapitaal massaal het land uitvluchtte, waren internationale leningen het enige laatste redmiddel. De enige sektor die nog enige uitbreiding vertoonde, was de dienstverlenende sektor, vooral de staatsambtenarij. Tegen 1961 waren er 193.800 mensen werkzaam in de openbare dienstverlening (21% van de bevolking ouder dan 10 jaar); in 1969 was dit aantal toegenomen tot 213.000. In 1961 ontvingen er 278.000 mensen een staatspensioen; in 1969 waren dit er 346.800, en aangezien de bevolking vergrijsde was een buitengewoon groot percentage ervan afhankelijk van de staat. (Uruguay heeft altijd een zeer laag geboortecijfer gehad).

Over de oorzaken van dit verval is men het niet geheel eens. De stagnatie binnen de agrarische sektor verklaart het voor een deel. In Uruguay hebben uit-

gebrede vormen van landexploitatie altijd op de voorgrond gestaan, maar volgens een agrarisch onderzoek uit 1970 was van een totaal van 14.818.491 hektare land, bestemd voor boerenbedrijf, slechts 2.4% permanent in gebruik. De Uruguayaanse produktiemethodes zijn uitermate weinig doeltreffend en er wordt weinig in technologie geïnvesteerd om de opbrengst per hektare te verhogen. De landeigenaren kochten liever steeds méér land dan dat zij het land dat ze al hadden zo intensief mogelijk gingen bewerken.

Een onderzoek, gedaan door het economisch instituut van de Universiteit van Uruguay laat zien dat de landeigenaren een strategie hebben ontwikkeld waarbij meer winst wordt verkregen door juist niet in hun land te investeren, aangezien ze door bijv. eigendommen in de steden, of door bemoeienis met de invoer van luxe-goederen veel grotere voordelen konden behalen.

In 1956 bezat 4% van de bevolking 55.8% van het land, en 75.1% van de bevolking was in het bezit van 9.5%.

De Uruguayaanse economische commissie, CIDE, schatte dat 50% van de eigenaren tot de zgn. groep "afwezige eigenaren" behoorde, d.w.z. eigenaren die zelden of nooit op hun landgoed aanwezig zijn. Er bestaat geen bewijs dat de oneerlijke structuur binnen het grondbezit op zich verantwoordelijk kan worden gehouden voor de lage opbrengsten. Maar afgezien van bezwaren op gronden van sociale onrechtvaardigheid, droeg het bestaan van een machtige lobby van een conservatieve elite landeigenaren ertoe bij dat de dalende produktie nooit werd bekeken vanuit een oogpunt van fundamentele, structurele veranderingen.

Zoals Henry Finch heeft opgemerkt: "remde de structuur van het grootgrondbezit in combinatie met de betrekkelijke vruchtbaarheid van het natuurlijke grasland het onderzoek af naar oplossingen voor de ernstige stagnatie van de agrarische ontwikkeling, die mede veroorzaakt werd door het feit dat de capaciteiten om het land te beweidn niet optimaal benut werd".

De op de steden georiënteerde beroeps-politici hadden het over het algemeen te druk met het handhaven van hun elektorale aanhang om wezenlijke aandacht aan de problemen binnen de agrarische sektor te schenken of om het latifundismo te bestrijden. Het belas-

tingssysteem, dat eigenlijk had moeten dienen om structurele veranderingen te bevorderen en om een meer intensieve ontginning van het land te stimuleren, was inefficiënt en allerminst vooruitstrevend, en bovendien gekoppeld aan het streven de opbrengsten uit de stedelijke sectoren te verhogen. De staat voorzag niet in een manier die onderzoek stimuleerde naar agrarische technieken of naar aanpassingen van nieuwe technologieën en produkten aan de plaatselijke omstandigheden. Het CIDE schat dat er in 1965 maar ongeveer 56 professionele mensen bezig waren met agrarisch onderzoek dat door de staat werd gesubsidieerd.

Toch was deze verwaarlozing voor de agrarische problemen ook een afspiegeling van het gebrek aan aandacht hiervoor dat bij alle delen van de bevolking bestond, óók bij intellectueel links. Het feit dat slechts iets meer dan 10% van de bevolking 90% van de nationale produktie verzorgde, werd nauwelijks ter discussie gesteld. In 1963 woonden er slechts 506.690 mensen in de agrarische gebieden op een totale bevolking van 2.592.563. Terwijl de armoede op het platteland steeds groter en de openbare voorzieningen er steeds poverder werden, trok de bevolking in drommen naar Montevideo, waar je makkelijk aan een ambtenaarsbaantje kon komen voor de prijs van een stem bij de verkiezingen. Hierdoor werd het lage niveau van de produktieve werkgelegenheid versluierd.

Toch ligt de oorzaak en de verantwoordelijkheid voor het economische verval niet alleen binnen het land zelf. Veel westerse academici beschuldigen Uruguay er vaak van op te grote voet geleefd te hebben; maar dan vergeten ze dat het Europa was, en m.n. Groot-Britannië, dat Uruguay fundamentele beperkingen had opgelegd, toen het land een rol op de wereldmarkt kreeg toegevoegd, n.l. door de Uruguayaanse industrie vast te prikken op twee basis-handelsprodukten, zodat de winsten werden bepaald door de fluktuerende vraag- en aanbod-situatie op die markt, en door andere factoren waar het land geen greep op had.

Deze economische afhankelijkheid en de onmacht om tot de wortels van de oorzaken voor het economische verval te komen zijn twee aspecten van de crisis. Een derde aspekt is de reactie van de

heersende economische klasse, die al het mogelijke deed om hun bedreigde inkomens veilig te stellen: er vond op grote schaal speculatie plaats, waardoor de inflatie enorm snel toenam en het verval werd bespoedigd. M.n. de banken hebben een zeer belangrijke rol gespeeld bij het omzetten van Uruguyaans geld in vreemde valuta en speculatieve investeringen. Tussen 1962-1967 ging er \$ 246.4 miljoen verloren door kapitaalvlucht. Het aantal particuliere banken nam aanzienlijk toe; men schatte dat in 1961 er voor iedere 4.500 inwoners een bank was. De crisis in deze sektor voltrok zich in 1965 en werd gevolgd door een grotere concentratie van het bankbezit en een steeds belangrijker rol van buitenlandse banken in de binnenlandse economie.

De economische crisis had zeer grote gevolgen voor de politieke ontwikkelingen in het land en de grondslagen van het Batllismo werden nu direct bedreigd. De politieke idee van klasseharmonie ging nu niet langer op en de zestiger jaren werden dan ook gekenmerkt door toenemende klassetegenstellingen.

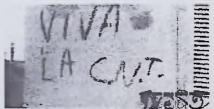
Het eerste teken van een verandering in het politieke klimaat was de overwinning van de Blanco Partij bij de verkiezingen van 1959: hun eerste overwinning van deze eeuw. Maar de werkelijke overwinnaar was de conservatieve Herrerista-groep uit de partij, in coalitie met de Ruralista-beweging van Benito Nardone, een beweging die politieke munt sloeg uit de frustraties van de kleinere boeren.

Het ontbrak de nieuwe regering aan een werkelijk beleidsprogram, maar ze richtte zich op het streven weer geld in de agrarische sektor te pompen. Er werd een overeenkomst met het Internationaal Monetair Fonds gesloten en de Monetaire- en Wisselkoershervorming bracht in 1959 een einde aan het systeem.

Er werd met deze hervormingen weinig resultaat behaald en hoewel de Blancos (nu meer liberaal gericht) in 1962 werden herkozen, slaagden ook zij er niet in om met hun beleid een halt toe te roepen aan het economische verval. Hun belangrijkste vernieuwing bestond uit de oprichting van het CIDE, dat een uitgebreid rapport over de Uruguyaanse economie produceerde (1963)

en in 1965 een tienjarenplan op tafel legde. Het CIDE verzamelde een aantal compleet nieuwe statistische gegevens. De volkstelling van 1963 was de eerste sinds 1908. Dit benadrukte de verbrokkelde en pragmatische manier waarop de economische vraagstukken tot op dat ogenblik waren benaderd. Desondanks werd op deze analyse geslagen, die de crisis voornamelijk als een structurele bestempelde, en werden de aanbevelingen van het CIDE voor een aantal fundamentele hervormingen niet opgevolgd.

Zo langzamerhand begon de economische crisis de levenstandaard van de arbeiders- en middenklassen uit te hollen. In 1964 verenigden de belangrijkste vakbonden zich in één federatie, nl. de Nationale Arbeiders Federatie (CNT). Er werd steeds meer gestaakt en de zgn. "witte boorden"-bonden, en dan met name die van de werknemers bij de banken, behoorden bij de stakingen tot de militantste deelnemers.

De radikale intellectuele en anderszins geschoolede klasse, zelf zwaar getroffen door de crisis, steunde de eisen van de arbeiders en ook de studentenvakbonden demonstreerden samen met de CNT. Er werd gesproken over nieuwe strijdvormen en er allerlei bewegingen verrezen als paddestoelen uit de grond, die niet alleen tot doel hadden oppositie te voeren tegen de Blanco-partij en de Colorado-partij alléén, maar ook tegen het traditionele leiderschap binnen links. De leidende positie van de Kommunistische Partij werd bedreigd door anarchistische en revolutionaire groeperingen, algemeen bekend als de "Strijdbare Tendens" (Tendencia Combativa). Deze groeperingen bestonden uit de gedesillusioneerde leden van de Socialistische Partij en zij vormden de voorhoede binnen de stadsguerrilla-organisatie van de Tupamaros.

Toen de Batllistische coalitie verder afbrokkelde, bleek dat de politieke partijen niet in staat waren om de crisis

met beleid het hoofd te bieden. Hoewel er verschillende figuren opstonden die een hervormingsbeleid wilden doorvoeren, waarvan een aantal (zoals bijv. Zelman Michelini met zijn Lista 99 van de Colorado Partij) hun traditionele partijen zouden verlaten om zich in 1971 bij het links-georiënteerde Frente Amplio aan te sluiten, bleven de Blanco Partij en de Colorado Partij toch gedomineerd door hun conservatieve groeperingen.

In de Colorado Partij schoven zowel de Lista 15 als de Lista 14 een eind naar rechts op, hoewel ze traditionele banden hadden met bepaalde vormen van het Batllismo.

Mochten deze traditionele partijen ooit nuttig zijn geweest voor het handhaven van het kapitalistische systeem in Uruguay, aan het eind van de zestiger jaren was het duidelijk dat ze vanuit het gezichtspunt van de heersende klassen overbodig waren geworden. De inzet van de verkiezingen van 1966 hield meer een grondwetsherziening in dan een beleid voor economische en sociale hervorming. De Colorados kwamen weer aan de macht waarmee het principe van één enkele uitvoerende macht weer hersteld werd. Toen Generaal Gestido stierf, nam Jorge Pacheco Areco het presidentschap in 1967 over.

Het begin van het einde

Het zoeken was nu naar een oplossing voor de crisis die gunstig zou zijn voor de belangen van de heersende klasse. Het feit dat in de volgende paar jaren de arbeiders- en de middenklassen zich radikaliseerden, maakte het onwaarschijnlijk dat een dergelijke oplossing d.m.v. de parlementaire democratie en door de traditionele politieke partijen gevonden zou worden.

Tot dan toe hadden er in het Uruguayaanse parlement steeds beroeps politici gezeten, maar nu namen ook enkele van de belangrijkste bankiers en financiers zitting in het kabinet-Pacheco.

Reizano Facio, bijvoorbeeld, beheerste naast allerlei andere belangen ook de Banco Mercantil, en vervulde een sleutelrol bij het bevorderen van de belangen van de Chase Manhattan Bank in Uruguay; hij werd minister van industrie en handel. In februari 1968 ondertekende Pacheco een nieuwe overeenkomst met het IMF en in juli kondigde hij een lonen- en prijsbeveiliging aan. Deze

tweede poging tot stabilisatie had meer succes dan de eerste, omdat hij gepaard ging met sterke, ondersteunende maatregelen.

Op 13 juni werden de Noodveiligheidsmaatregelen uitgevaardigd (Medidas Prontas de Seguridad) en Pacheco maakte daar tijdens zijn gehele presidentschap gebruik van.

Stakende arbeiders werden gearresteerd en aan militaire strafmaatregelen onderworpen; de pers werd gecensureerd en steeds vaker werden er klachten ingediend over politiegeweld tegen gedetineerden.

In 1970 kwam een commissie, waarin de twee partijen vertegenwoordigd waren, tot de konklusie dat "de toepassing van verschillende vormen van marteling een normaal, veel-voorkomend en logisch verschijnsel is

"De inflatie kreeg men echter wél onder controle: tussen juni 1967 en juni 1968 was dit 180%, maar in juni 1969 nog slechts 16%. Het BBP groeide en door de verbeterende prijzen op de wereldmarkt kon men buitenlandse reserves aanleggen.

Het herstel duurde echter maar twee jaar. Het jaar 1970 bracht opnieuw speculatie met buitenlands geld met zich mee alsmede devaluatie en inflatie. In 1972 schoten de lonen omhoog naar het peil van vóór 1950. Inmiddels gaven de Tupamaros (de Nationale Bevrijdings Beweging MLN) steeds duidelijker blijk van hun aanwezigheid. Vóór 1967 deden ze hun werk klandestien, maar in dat jaar lieten ze zich in met een serie gewaagde roofovervallen en later ook met ontvoeringen (waaronder die van de Britse ambassadeur Geoffrey Jackson). Hun eerste dodelijke slachtoffer was de CIA-agent Dan Mitrione in 1970 (het verhaal hierover is te zien in de film "Staat van Beleg" van Costa Gavras). Er bestaan overtuigende bewijzen dat hij verantwoordelijk was voor de training die de Uruguayaanse politie in marteltechnieken kreeg. De Tupamaros zorgden er ook voor dat de wijdverspreide corruptiepraktijken, waar bekende zakenlieden en politici bij betrokken waren, aan het licht kwamen. In februari 1969 beroofden zij de Monty Finance Company en stalen daar zes boeken van de boekhouding, waarin gedetailleerde gegevens stonden over geldspeculatie, smokkelaffaires, douane fraude e.d., waaraan een aantal

belangrijke figuren uit het openbare leven deel hadden, zoals bijv. Frick Davie, die later minister van landbouw. De meerderheid van de linkse partijen nam deel aan de verkiezingen van 1971, in de overtuiging dat er toen nog steeds mogelijkheden waren om veranderingen via de parlementaire weg te bewerkstelligen. Een aantal linkse partijen en een aantal individuen uit de traditionele partijen vormden toen de Frente Amplio-koalitie, onder de lema van de Christen Democratische Partij. De Tupamaros kondigden een wapenstilstand af voor de duur van de verkiezingsperiode.

De Colorado Partij had 5 kandidaten voor het presidentschap en de Blanco Partij 3. Wilson Ferreira Aldunate, een Blanco-kandidaat die een programma voorstond met daarin landhervormingen en de nationalisatie van banken, verloor volgens de meeste waarnemers de verkiezingen door fraude.

De officiële uitslagen waren:

Colorado Partij 681.624 (41.0%)

Blanco Partij 668.822 (40.2%)

Frente Amplio 304.275 (18.3%)

Ferreira kwam als de duidelijke winnaar binnen zijn partij uit de verkiezingen te voorschijn en stelde alles in het werk om in 1976 te winnen.

Het Frente Amplio kreeg meer stemmen dan links ooit in eerdere verkiezingen had behaald: in 1962 kregen de verenigde Socialistische Partijen (de Volksunie) maar 2.3% van de uitgebrachte stemmen, en het samenwerkingsverband van de Kommunisten (het linkse bevrijdingsfront FIDEL) 3.5%; in 1966 was dit voor de socialisten 0.9%, voor FIDEL 5.6% en voor de Christen-Demokraten 3.0%. Toch slaagde het Frente Amplio er niet in een serieuze bedreiging te vormen voor de traditionele partijen. Hun meeste stemmen kwamen van de politiek-bewuste arbeiders uit Montevideo en van de intellectuele middenklasse. Desalniettemin had een overweldigende meerderheid van de kiezers gekozen vóór verandering en tegen voortzetting van corruptie en grondwetsschendingen, die de periode van het presidentschap van Pacheco Areco hadden gekarakteriseerd.

Het Offensief

Voordat Pacheco in september 1971 het presidentschap uit handen gaf, belaste

hij de militairen met de opdracht de Tupamaros onder controle te krijgen, iets waar de politie duidelijk niet in was geslaagd.

In december 1971 vormden de hoogste officieren van de drie afdelingen van de strijdkrachten voor het eerst gezamenlijk bevel (Junta de Comandantes). De Verenigde Staten hielpen mee dit offensief voor te bereiden. Philip Agee onthult in zijn boek "Inside the Company" de mate waarin de CIA bij de gebeurtenissen in Uruguay betrokken was. De militaire hulp aan Uruguay bedroeg in de jaren '67-'71 gemiddeld \$ 2 miljoen per jaar, terwijl het in 1972, het jaar van het offensief, opliep tot \$ 4 miljoen. De wapenhandel werd tussen 1970 en 1972 17 maal groter met een jaarlijks gemiddelde van \$ 2.5 miljoen in vergelijking tot de 19 voorafgaande jaren, waarin een gemiddelde van \$ 0.15 miljoen werd geregistreerd. Sinds 1950 hebben meer dan 2.000 Uruguayaanse militairen hun opleiding in de Verenigde Staten gehad. De economische hulp aan het land via AID en andere officiële Amerikaanse instanties liep op van \$ 6,5 miljoen in 1971 tot \$ 10 miljoen in 1974.

Het aantal CIA-agenten dat als ambassadepersoneel in Montevideo zat, groeide van 6 tot 8 tussen de jaren 1966 en 1973, zonder degenen mee te rekenen die niet als zodanig bekend waren, en waarvan het aantal ook groeide. In juli 1971 wees Marcha, een onafhankelijk links weekblad op een andere dreiging uit het buitenland, die in feite veel dichterbij stond dan de

dreiging vanuit de Verenigde Staten. Het blad publiceerde nl. Braziliaanse plannen om Uruguay binnen te vallen in het geval dat het Frente Amplio de verkiezingen zou winnen. Brazilië had altijd al veel politieke belangstelling voor Uruguay gehad en deze plannen werden zeer ernstig genomen. Agee beweert dat onder de Uruguayanen die voor de CIA werkten zich Juan Jose Garí en Luis Vargas Garmendia bevonden (later 2e sekretaris van binnenlandse zaken, belast met politie-aangelegenheden), twee mensen die nauwe banden onderhielden met Juan Maria Bordaberry.

die in 1972 het presidentschap overnam. Onder Bordaberry slaagde men er in de Tupamaros als effectieve organisatie uit te schakelen. Maar de onderdrukking zou nog sterker worden: Bordaberry, die er toen nog van overtuigd was dat hij de strijdkrachten volledig onder controle had, gaf deze veel grotere macht dan tevoren. Hij stelde hen verantwoordelijk voor de politiemacht, die daarvoor altijd onder burgerlijke autoriteiten was gevallen. De militairen werden aangespoord om deel uit te gaan maken van het politieke leven, in de veronderstelling dat Bordaberry zo aan de macht gehouden zou kunnen worden. In februari 1973 kondigden de militairen hun voornemen aan om inderdaad aan de politieke besluitvorming deel te

nemen en zij gaven twee communiqués uit waarin zij opriepen tot een reeks hervormingsmaatregelen. Bepaalde groeperingen binnen de linkse beweging trokken hieruit de konklusie dat er een aantal militairen waren die de mening waren toegedaan dat er sociale veranderingen moesten komen, en zij baseerden hun politieke strategie op deze veronderstelling. Hierdoor bleef er weinig energie en mankracht over om pogingen te ondernemen een effectieve oppositie tegen de militairen te voeren; een oppositie die wel duidelijk aanwezig was in de algemene staking die in antwoord op de militaire staatsgreep in juni 1973 door het CNT werd uitgeroepen.

Een Analyse van de diktatuur

"Mijn benoeming tot president is geen daad van het volk geweest, en ik vraag mij af of, indien de gelegenheid er was, zij mij zouden hebben gekozen, aangezien ik alle eigenschappen mis die een kandidaat voor het presidentschap van de republiek zou moeten bezitten"

President Aparicio Mendez,
in: *El Pais* 28/8/1976

De Militairen

Algemeen beschouwd moet de militaire interventie worden gezien als een reaktie op de crisis van de Uruguayaanse afhankelijke economie. Maar toch waren er ook nog een aantal andere, specifiekere oorzaken die van invloed zijn geweest op de militairen. De staatsgreep van 1973 was de eerste militaire interventie in Uruguay in deze eeuw, maar dit wil niet zeggen dat de strijdkrachten tot op dat moment a-politiek waren geweest. De president had de bevoegdheid om één-derde van de bevorderingen uit te voeren en deze mensen konden dan op sleutelposities worden gezet. Zowel de Colorado Partij als de Blanco Partij benoemden d.m.v. hun patronagesysteem ook militairen, waarbij de politieke affiniteit van de betrokkene een grote rol speelde; ze erkenden echter ook normen als leeftijd en verdiensten. Pacheco Arco was de eerste die met deze traditie brak door Hugo Chiappe Posse, een in rang

laagstaande kolonel, aan het eind van 1970 tot generaal te bevorderen.

Er bestaat in Uruguay geen dienstplicht en de officieren worden voornamelijk uit de middenklasse en tot op zekere hoogte ook uit de lagere klassen gerekruteerd, en dan vooral uit het binnenland waar de mogelijkheden voor werk erg schaars zijn.

Een militaire carrière stond nooit zo hoog in aanzien: de salarissen waren laag en de algemene mening over militairen was (ze staan bekend als "milicos") dat ze een beperkte intelligentie hadden. Zonen van families uit de middenklasse die niet in staat waren de universiteit te doorlopen of een carrière als vakman op te bouwen.

Deze traditionele minachting vanuit de maatschappij zou best eens hebben kunnen bijdragen tot de wreedheid waarmee de militairen hun strijd tegen de "subversieven" hebben gevoerd.

Een overeenkomst met andere militaire instituties in Latijns-Amerika is, dat ook de Uruguayaanse militairen werden beïnvloed door de idee van nationale veiligheid. Deze ideologie houdt de opvatting in stand dat de wereld in twee blokken verdeeld is: het westerse christendom en het communisme.

Het eerste blok is in staat van permanente oorlog tegen de subversieve acties van het tweede. De toespraken van de Uruguayaanse generaal verschillen niet of nauwelijks van die van Generaal Pinochet uit Chili en van Generaal Videla uit Argentinië wanneer zij spreken over de oorlog van de Derde Wereld tegen de Subversieven.

Deze doktrine heeft er toe bijgedragen dat de militairen in hun strijd door-drongen zijn van een soort kruistocht-achtige bezetenheid. Maar ondanks het feit dat de Tupamaros de militairen het subversieve model boden om tegen te strijden, iets waar ze toch altijd over spraken, hield hun oorlog niet op toen zij dit model eenmaal kapot hadden gekregen. Hun idee over subversie gaat veel verder dan allen gewapende organisaties: het omvat ieder kri-tisch, andersdenkend individu. De militaire staatsgreep kan dan ook niet alléén gezien worden als een reactie op de activiteiten van de Tupamaros. De macht in het land heeft de Uruguayaanse militairen vele voordelen ge-bracht. Ten tijde van de staatsgreep probeerde men sterk de indruk te wek-

ken dat de militairen mede door ont-hullingen over corruptie bij politici tot hun daad geïnspireerd zouden zijn. Ook al is dit waarschijnlijk wel van invloed geweest op de jongere offi-cieren, die hierdoor dachten de maatschappij door hun tussenkomst van korruptie te zuiveren, dan zijn er toch maar weinig bewijzen dat dergelijke prijzenswaardige idealen lang van betekenis zijn geweest. Door hun eigen salarissen te verhogen, door een hoge borst op te zetten, hebben de mili-tairen alle mogelijke profijt uit hun nieuwe status getrokken: toen de generaals Vadora en Alvarez met pensioen gingen waren ze in het bezit van grote landgoederen bijvoorbeeld. De militairen hebben met sukses de schijn van eenheid kunnen ophouden. Ze hebben zich streng aan de regels gehouden m.b.t. de pensionering van generaals. Veel opperbevelhebbers uit het leger kondigden bij hun pensioen aan dat zij het voornemen hadden hun diensten voor nog langere tijd aan het land te bewijzen als kandidaat voor het presidentschap. Maar zij waren verplicht om zich terug te trekken en tot nu toe heeft dit verlies van het kommando over de troepen hen in politieke vergetelheid doen wegzakken. Zo nu en dan zijn er aanwijzingen dat er wezenlijke meningsverschillen bij de militairen onderling zouden leven. In 1978 probeerde Generaal Alvarez als opperbevelhebber van de strijdkrachten alleenheerschappij te veroveren. Hij werd vaak beschouwd als een "liberale" generaal, de belangrijkste vertegenwoordiger van een hervormingsgezinde lijn binnen de krijgsmacht. Er bestaat echter maar erg weinig be-wijs dat een dergelijke lijn ook werkelijk bestaat, en de lippendiensten van Alvarez aan het liberalisme waren méér een tactiek om er persoonlijk groter en beter van te worden dan een ideologische overtuiging. In 1978 werd hij tegengewerkt door een groep officieren van de "harde lijn" rond Generaal Prantl. Zij brachten een publikatie uit, El Talero, waarin Alvarez openlijk werd aangevallen wegens zijn pogingen om de eenheid binnen de krijgsmacht teniet te doen. Prantl en zijn kornuiten werden berispt om deze publieke uiting van onkollegialiteit, maar Alvarez slaagde er niet in om zijn ambities waar te maken, of om

zelfs maar de benoeming van zijn volgeling Genraal Raimundez in de belangrijkste militaire zone no. 1 te realiseren.

De onderlinge verdeeldheid binnen de Uruguayaanse krijgsmacht is veel meer een gevolg van persoonlijke ambitie, rivaliteit en onzekerheid dan van ideologische opvattingen. Hoewel er inderdaad een aantal legerofficieren gerarresteerd zijn sinds de militairen aan de macht zijn, arrestaties in het kader van het tijdstip van de verkiezingen, waren het altijd meningsverschillen tussen de rechtsen en de ultra-rechtsen die hierbij een rol speelden, en er is maar weinig hoop dat er een serieuze poging tot verandering vanuit de krijgsmacht zelf zou kunnen komen.

De nieuwe politieke elite binnen de burgerij

De 14 legergeneraals bezitten onbetwist de macht in het land. Maar de militairen hebben er de voorkeur aangegeven om een burgerpresident te handhaven. Een dergelijke president komt nl. zowel van pas bij het internationale beeld over het Uruguayaanse regime als bij het behouden van de eenheid binnen een leger dat zoveel eerzuchtige presidentskandidaten in zijn gelederen telt. De Staatsraad, die in december 1976 werd opgericht om de wettelijke macht te vervangen, bestaat ook uit burgers die het regime ondersteunen: het is een lichaam zonder macht

Een tandenloze wetgeving

Het hierna volgende is een uittreksel van een debat in de Uruguayaanse

Staatsraad, dat plaats vond op 18 december 1978, de vijfde verjaardag van de Raad.

Espinola: "Heeft de Staatsraad beantwoord aan de verwachtingen die bij haar oprichting aan haar werden gesteld?.... Met betrekking tot de uitoefening van alle belangrijke functies tot de uitoefening van de controle over de handelingen van de uitvoerende macht, in verband met de individuele rechten van de mens, en van de onderwerping van de genoemde macht aan grondwettelijke en wettelijke normen? Naar mijn mening moet het antwoord negatief zijn. De Raad heeft haar taak niet waargemaakt en heeft zich zelf beperkt tot een totaal stilzwijgen."

Garcia Capurro: "...In bepaalde gevallen en onder bepaalde omstandigheden is het m.b.t. een aantal zaken gemakkelijker om Sacharov in Rusland dan Garcia Capurro in Uruguay te zijn. Ik bedoel hiermee te zeggen dat je in een aantal gevallen gemakkelijker een dissident kunt zijn dan een kollektivist."

De officiële verklaring van deze uitspraken werd pas op 9 februari 1979 gepubliceerd. Toen Garcia Capurro suggereerde dat de verklaringen waren gecensureerd, antwoordde de president van de Raad op 28 december 1978: ".....aangezien deze uitspraken tijdens een plechtige gebeurtenis werden gedaan, nl. op de vijfde verjaardag van de Raad, en aangezien dat, wat door een aantal raadsleden gezegd werd, getemporeerd was..... zou het beter zijn om de officiële verklaring te corrigeren..... Ik herhaal eens dat er op geen enkele manier censuur wordt toegepast, maar dat er alleen sprake is van uitstel bij het overhandigen van de notulen aan de pers."

De meerderheid van de burgers die met de militairen hebben samengewerkt, zijn personen die vóór de staatsgreep geen leidende functies hadden, en die onder normale omstandigheden een onopvallend, voor het openbare leven onbetekenend leven zouden hebben geleid. President Bordaberry werd in juni 1976 afgezet nadat hij een politiek plan,

waarin duidelijke korporatistische ideeën in doorklonken, had gelanceerd en waarbij hij een rol zou spelen die identiek was aan die van Generaal Franco in Spanje.

De huidige president, Aparicio Mendez, is een ultra-rechtse figuur van 75 jaar wiens toespraken en interviews zelfs de militairen in verlegenheid hebben gebracht. Samen met de sinistere Luis Vargas Garmendia, nu presidentieel sekretaris van wie gezegd wordt dat hij verantwoordelijk is voor de moord in Buenos Aires in 1976 op twee verbannen politici, en met de Minister van Justitie, dr F. Bayardo Bengoa, vormt Mendez het middelpunt van een lobby van een groep burgers die de harde lijn voorstaan en die de voorgestelde "liberalisatie" proberen uit te stellen.

De meest opmerkelijke technokraat die het regime gesteund heeft, is Alejandro Vegg Villegas, een ekonoom van de Harvard University, die als Minister van Economie (1974-1976) het meesterbrein was achter de wederopbouw van de ekonomie naar de ideeën van Milton Friedman, ekonoom uit Chicago.

Vegg riep op tot de terugkeer naar de een of andere vorm van een "beperkte democratie", waaraan de twee traditionele partijen konden deelnemen; hij deed dit vanuit de overtuiging dat een permanente militaire technokratie op den duur het risico zou lopen in een politiek vacuüm terecht te komen, waardoor de interne verschillen binnen de strijdkrachten zich zouden kunnen vergroten en er een vermindering van "burgerbesef" bij de bevolking zou optreden.

Achter deze oproep, die wordt weergegeven in de *Busqueda*, een financieel-ekonomisch tijdschrift, steekt echter geen diep geloof in democratische waarden. De militaire diktatuur wordt hier gezien als inefficiënt en als niet bevorderlijk voor de stabiliteit op de lange duur, en als zodanig ook niet voor het veiligstellen van het ekonomische model.

De slechte reputatie die Uruguay t.a.v. de mensenrechten in het buitenland geniet, komt een ekonoom die zich toelegt op een intensieve Uruguayaanse deelname aan het internationale ekonomische gebeuren niet erg van pas. Bovendien zijn de militairen ook nooit zo in Vegg's ekonomische plannen meegegaan, en het is bekend dat hij en

zijn opvolger Arismendi met hen diepgaande meningsverschillen hebben gehad over de defensiebegrotingen en over de verhogingen van de militaire salarissen. Het aftreden van Vegg in 1976 was gedeeltelijk een gevolg van deze botsingen. Toch bleef hij nauw bij het regime betrokken als staatsadviseur en gold ook nog eens als presidentskandidaat, verbonden aan de Lista-15 uit de Colorado Partij. Het feit dat hij zich in december 1979 heeft teruggetrokken uit de Staatsraad, is misschien een reactie op stilzwijgende dreigementen die hem van de zijde van Lista-15 vijandig gezinde militairen bereikten i.v.m. zijn kansen op het presidentschap, maar is ook een gevolg van de onenigheid over de voorgestelde grondwetsherzieningen, in het bijzonder over de rol van de politieke partijen daarin.

Het politieke tijdschema

Ondanks de uiterlijke schijn van eenheid bestaan er binnen het regime enorm veel onderlinge tegenstellingen. Behalve de groep neo-fascisten onder de burgerbevolking waar al eerder over gesproken is, lopen de gevoelens t.a.v. de militairen uiteen van een toenemende bezorgdheid bij diegenen die de staatsgreep aanvankelijk steunden en er ekonomisch wel bij hebben gevaren, maar het niet eens kunnen

zijn met de beperkingen door de militaire beheersing van het staatsapparaat, tot haat bij diegenen die direkt van de militairen te lijden hebben gehad. Uruguay is een klein land en de meeste mensen kennen wel iemand die in de gevangenis zit, is verbannen, ontvoerd of gemarteld.

Het isolement waarin de militairen verkeren dwingt hen om ofwel door dwang en geweld aan de macht te blijven, ofwel om plaats te maken voor een wettige burgerregering, nadat ze uitgebreide voorzorgsmaatregelen genomen hebben die de verzekering geven dat die toekomstige burgerregimes hun belangen niet zullen bedreigen. Voor hen houdt iedere vorm van liberalisatie echter allerlei verborgen gevaren in, en de gebeurtenissen in Iran en Nicaragua moeten hen wel steeds herinneren aan de konsekwenties die onderdrukking van de bevolking op de lange termijn kan hebben. Het militaire plan, bekend als het

"Chronogram"= Politiek Tijdschema houdt een geleidelijke terugkeer naar een burgerregering in. Er zal worden begonnen met een referendum over de nieuwe grondwet (1980), gevolgd door hernieuwde aktiviteit van de twee traditionele partijen en verkiezingen in 1981, waarbij de militairen 1 kandidaat voor het presidentschap zullen stellen.

Een belangrijk element in dit plan is de medewerking van de twee partijen, die nog steeds een grote politieke aanhang hebben, omdat zij alleen garant kunnen staan voor het aanvaarden van het Tijdschema door de bevolking.

De Colorado Partij is zeer verdeeld. De grootste groepering wordt aangevoerd door de voormalige president Pacheco Areco. De minderheidsgroeperingen worden gevormd door de Lista-15, waarvan de leider Jorge Batlle bijzonder impopulair is bij de militairen, en de groep rond de Batllista-krant El Día. Alle groeperingen zijn echter wel bereid met de militairen te onderhandelen. De Blanco Partij, waarvan de verbannen leider Wilson Ferreira Aldunate een aanzienlijke aanhang heeft, verbindt de deelname van zijn partij aan de verkiezingen aan de voorwaarde dat alle partijen in staat worden gesteld hun aktiviteiten te hervatten, en hij is niet bereid het verleden zo gemakkelijk te vergeten. Hierdoor komen de militairen voor een dilemma te staan. Hoewel burgerkandidaten voor het presidentschap, zoals het raadslid Federico García Capurro, regelmatig worden genoemd, genieten ze geen steun of waardering van het volk, hetgeen nu juist van wezenlijk belang is voor het militaire plan. Er zijn maar weinig traditionele politici die en het vertrouwen van het volk kunnen winnen en tegelijkertijd voor de militairen een aanvaardbare presidentskandidaat zou zijn.

Pacheco Areco is ook als mogelijke kandidaat genoemd; eind 1979 werd hij benoemd tot ambassadeur in Washington en zou voor de militairen ideologisch een meer akseptabel figuur zijn dan bijv. Federico García Capurro, en bovendien bij althans een deel van de bevolking enig vertrouwen genieten. Maar Pacheco is nauw verbonden met de meest korrupte politici van weleer, en bij de militairen roept

De laars
vertrapt niet
alleen Uruguay

hij onaangename herinneringen aan het verleden op; ongetwijfeld zagen zij liever een hele nieuwe generatie politici op het toneel verschijnen, voordat ze enige werkelijke macht aan een burger willen toevertrouwen. Het is duidelijk dat de mate van liberalisatie zoals die door de militairen is voorgesteld, minimaal is. Deze liberalisatie zou slechts tot doel hebben de militairen in staat te stellen zich achter de schermen terug te trekken (maar nooit om helemaal van het politieke toneel te verdwijnen), zonder dat zij represailles behoeven te vrezen. Hierdoor zou het onderdrukingsapparaat in stand gehouden worden en de zekerheid bestaan dat de linkse partijen niet weer op dat politieke toneel terug zouden keren. Generaal Queirolo maakte in december 1979 duidelijk dat ook veel traditionele politici uitgesloten zouden moeten blijven van politieke activiteit. Er wordt nergens melding gemaakt van persvrijheid of van een onderzoek naar de schendingen van de rechten van de mens, en ook niet van de vrijlating van politieke gevangenen. Het Politieke Tijdschema zou de afsluiting vormen van een hervormingsproces d.m.v. een reeks Institutionele Aktes en zou moeten dienen om een economisch model te legitimeren dat de verarming van de meerderheid van de Uruguayaanse bevolking heeft veroorzaakt.

Een beperkte democratie

"Europa kan Uruguay veel leren, want wij zijn een jong land maar als het over institutionele zaken en vraagstukken omtrent democratie gaat, heeft het ons niets te bieden..... Hier zijn het de Uruguayanen die vooruitstrevend zijn in politieke zaken. De Europeanen zijn degenen die wat dat betreft de kinderschoenen nog aan hebben.

Ik spreek nu over alle landen die ik heb bezocht, omdat zij nog steeds vasthouden aan die verouderde criteria die voor een moderne democratie op geen enkele manier van nut kunnen zijn"

Vice Admiraal Marquez, bij zijn terugkeer van een rondreis door Europa; citaat in El País, 8/6/1979

"De politici die hun activiteiten heb-

ben moeten onderbreken, of nog zul moeten onderbreken, zijn op de een of andere manier op het een of ander moment ontrouw geweest aan het vaderland en de bevolking.

Zij handelden uit andere belangen. Wel, deze politici zullen gerehabiliteerd worden, maar dat zal nog heel lang duren, wanneer de omstandigheden het toelaten; maar niet nu. (De politieke commissie van de strijdkrachten) zal de verboden opheffen voor diegenen die vrijwillig en verstandig hebben meegewerkt aan het proces waarmee we nu leven en dat we nu aan het ontwikkelen zijn.... De strijdkrachten zullen dezelfde rol in de samenleving blijven vervullen als zij nu doen. De strijdkrachten staan in nauw contact met de publieke opinie..... Zij zijn, net als alle mensen, diep verbonden met hun nationaliteit, met dit Uruguay. En dit Uruguay schuift de strijdkrachten naar voren omdat deze deel uitmaken van het volk..... De strijdkrachten zullen niet de functie gaan vervullen van politieagenten.... Maar ik herhaal hier nogmaals, de strijdkrachten voelen zich onvervreemdbaar deel uitmaken van de bevolking, omdat, en ook dat herhaal ik, ze niet toeboren aan iets dat buiten het volk staat, aan iets on-eigens: nee, zij maken deel uit van dat volk.... de strijdkrachten zullen een geïntegreerd onderdeel vormen in het proces dat in de toekomst op gang gebracht zal worden."

Generaal Queirolo;
citaat in El País, 5/12/1979

Het Economisch Model

De militairen hebben de voorwaarden geschapen voor economische hervormingen. De sectoren die hiervan het meeste geprofiteerd hebben, zijn de particuliere banken, de industriële van de niet-traditionele warenindustrie en, zij het pas sinds een aantal jaren, de veehouders.

Men ging in juli 1974 tot het Economisch Model over toen Vegg Villegas het economische departement overnam. Het doel ervan was om de economie te rationaliseren en te herstrukturieren, daar waar het voordelen bood m.b.t. de internationale arbeidsverdeling. De belangrijkste elementen vormden de vrije geldmarkt, het liberaliseren

De sektor die voor deze groei het meest verantwoordelijk was, was die van de niet-traditionele exportartikelen, voornamelijk het resultaat van zeer aantrekkelijke exportvoorwaarden. Het aandeel van deze artikelen in de totale uitvoer nam toe van 25% in 1972-1973 tot 64% in 1978. Dit alles is voornamelijk gebaseerd op de industrialisatie van agrarische produkten en men deed zijn voordeel met het groeiende aanbod van goedkope arbeidskrachten.

Deze agrarische produkten omvatten: lederwaren, textielwaren, rijst, citrusvruchten, vis, cement, rubberprodukten en keramiek.

De sektor van de traditionele exportprodukten stagneert momenteel nog steeds, maar in haar totaliteit is de uitvoer toegenomen van \$ 321.5 miljoen in 1973 tot \$ 686.1 miljoen in 1978.

Desalniettemin is het tekort op de Uruguayaanse handelsbalans van 1978-1979 waarschijnlijk groter geworden, en zal zo'n \$ 150 miljoen bedragen. De verhoogde olieprijs en de verlaagde invoertarieven op vele goederen zijn hier mede oorzaak van. Toch zou men kunnen verwachten dat de buitenlandse leningen en de bron van inkomsten die het toerisme biedt de totale betalingsbalans uit de rode cijfers kan houden, hoewel de enorme schuldenlasten (\$ 1.3 miljard in 1978) op den duur waarschijnlijk een groot probleem gaan vormen.

Het grootste probleem dat van invloed zal zijn op de niet-traditionele export-sektor is de concurrentie op de wereldmarkt op het moment dat de belastingvoordelen, waardoor deze sektor altijd is beschermd, ingetrokken zullen worden. Uruguay is niet het enige land dat goedkoop schoeisel en textiel produceert, terwijl de toenemende protektionistische handelspolitiek van de geïndustrialiseerde landen niet veel goeds beloven voor de vooruitzichten op lange termijn die dit Economische Model heeft. De laatste tijd wendt Uruguay zich tot Afrika en het Midden-Oosten, en zoek naar afzetgebieden. De industriële sektor groeide met ongeveer 8.5% in 1979, maar er bestaat grote angst dat dit percentage niet gehandhaafd zal kunnen worden.

van de handel met het buitenland en de prijsbeheersingen, het terugbrengen van de staatsuitgaven en de staatsbemoeienis met de economie, en het bevorderen van buitenlandse investeringen en verscheidenheid van exportartikelen.

Uruguay maakte de eerste periode van aanhoudende groei door sinds de jaren vijftig. Het BBP nam gemiddeld met 2.8% toe in de periode van 1973-1978.

Vegh heeft Uruguay aangemoedigd haar reputatie van "het Zwitserland van Latijns-Amerika" te herstellen, maar deze keer dan wel als een land dat vreemd kapitaal, dat men veilig en winstgevend wil beleggen, zal aantrekken. De toename van het aantal banken en geldschieters stagneert momenteel, terwijl de schattingen zijn dat 80% van de Uruguayaanse banken in buitenlandse handen is. Vanaf midden 1977 tot december 1979 werden er vergunningen afgegeven voor 20 nieuwe banken: hiervan behoorden er tien aan Argentijnse banken en geldschieters, zeven aan grote internationale banken en slechts drie vertegenwoordigen binnenlands kapitaal.

Volgens de voorzitter van de Uruguayaanse bankiersvereniging bezat het land in 1979 21 banken, waarvan men slechts 6 als Uruguayaans kon beschouwen (ter vergelijking: 42 nationale en 8 buitenlandse banken vóór de crisis in de bankwereld in 1965).

Momenteel is er op iedere 4.000 inwoners een bankfiliaal of geldschieter. De monetaristen zijn druk bezig druk uit te oefenen om van het land een bankierscentrum te maken met banken die opereren alsof ze in het buitenland transakties voeren. (zgn. offshore banken). Volgens La Mañana (6/11/1979) zal er binnenkort een wet worden aangenomen die het mogelijk maakt om de Centrale Bank en nog een aantal andere op deze manier te laten werken, hetgeen dus inhoudt dat ze kunnen opereren zonder belastingbepalingen of andere beperkingen; dus alsof zij vanuit het buitenland hun werkzaamheden verrichten.

Busqueda sprak in december 1979 over de voltooiing van een revolutionair proces binnen het financiële systeem van Uruguay.

Afgezien van het aanbieden van deze diensten aan het internationale kapitaal, heeft het altijd in de bedoeling gelegen dat Uruguay buitenlands geld zou aantrekken, en dit werd dan ook gestimuleerd door een zeer gunstige wetgeving op dit gebied. Hierdoor is nu de tendens ontstaan dat er inderdaad wel buitenlands kapitaal naar Uruguay komt, maar enkel uit spekulatieve overwegingen en om voordeel te slaan uit de hoge rentevoet. Er zijn maar weinig produktieve investeringen gedaan; het ontbreekt Uruguay aan

Vraag onze man in Montevideo.

De heer O. B. Bando
Directeur van de ABN vestiging
in Montevideo.
Historische. Een de meest
opmerkelijke banken van
ABN vestigingen. Het is vooral
in de praktijk bekend, dat u
er vooral goed te gebruiken.
In de praktijk. Historische
in Montevideo.

Komt bij de de heer Bando contact te krijgen in
Lissabon.

De vestiging van de ABN in Montevideo is
Lissabon, de heer Bando kan u helpen op
Te weten: Banco Nacional de Uruguay (BNU),
Calle 23 de Mayo 311, Casita de Casos 888, Montevideo,
Uruguay.

U kunt natuurlijk ook een kennis opmaken met een
hoofd van de ABN in Montevideo. Het is mogelijk.
Het ABN neemt kennis u op het gebied van de wereldmarkt.

ABN

Algemeen Bank Nederland

zowel een afzetmarkt als een groot aanbod goedkope arbeidskrachten: twee elementen waartoe grote multinationale ondernemingen zich doorgaans aange trokken voelen.

Het grootste gedeelte van het Argentijnse kapitaal is naar de bouwindustrie gegaan en er vindt nu een explosie plaats in de aanbouw van luxe-appartementen als spekulatieve investering; Uruguayaans land, en zelfs auto's, zijn op dezelfde manier gebruikt.

T.a.v. de prijzen voor land wordt er melding gemaakt van een stijging van \$ 400 per hektare begin juni 1979 tot \$ 1.200 per hektare aan het eind van datzelfde jaar. 1979 vormt dus voor een aantal sectoren in de Uruguayaanse economie een explosief jaar, en de verwachtingen zijn dat het BBP met 8% zal zijn gestegen. Maar deze explosie is grotendeels het resultaat van tijdelijke, externe factoren, vooral van de economische situatie van het buurland Argentinië. Het Argentijnse toerisme en de aankoop van goederen en diensten door dat land zijn van zeer groot belang geweest voor het stimuleren van de economie; door het inflatiepeil in Argentinië en het beleid dat men daar t.a.v. buitenlandse valuta voert leken de Uruguayaanse prijzen erg laag. Maar de devaluatie van 30% die in december 1979 in Brazilië plaats had, zal wel tot gevolg hebben dat het een veel aantrekkelijker winkelcentrum voor de Argentijnen gaat vormen dan Uruguay in de nabije toekomst. De regering is er niet in geslaagd de inflatie een halt toe te roepen.

Hoewel deze afnam van 107.3% vóór de staatsgreep tot 46% in 1978, verwacht men voor 1979 weer een percentage van 80%. De regering wijt dit aan de stroom Argentijnse toeristen en de verhoging van de olieprijsen.

In 1978 vormde het begrotingstekort 10% van de totale overheidsuitgaven. De regering heeft vaak over het voornemen gesproken om deze overheidsuitgaven te verminderen. Veel ambtenaren met linkse sympathieën zijn ontslagen, maar evenzoveel zijn vervangen door vrienden en familie van de leden van de strijdkrachten. Dit systeem van vriendjespolitiek is dus alleen in zoverre veranderd dat de banen nu door de strijdkrachten i.p.v. door de twee traditionele partijen worden uitgedeeld, en dat degenen die er wel bij varen geen stem voor verkiezingen leveren, maar in plaats daarvan onvoorwaardelijke steun geven aan de heerschappij der generaals.

Een andere belangrijke bijdrage aan het begrotingstekort is het hoge peil van de militaire uitgaven. Een voorzichtige schatting in 1976 liet zien dat tenminste 49% van de totale begroting aan militaire- en veiligheidsdoeleinden werd besteed, wat neerkomt op 7.8% van het Bruto Nationaal Produkt (BNP).

Ter vergelijking: de defensie-uitgaven in de jaren 1961-1969 bedroegen gemiddeld 8.1% van de overheidsuitgaven, ofwel 1.9% van het BNP.

Het leger veiligheidsambtenaren groeide van 35.000 in 1970 tot ongeveer 45.000 in 1976, dat is 3% van de werkende bevolking. De inkomens van de leden van de strijdkrachten zijn met 40% gestegen sinds het "vredestijd"-nivo van 1972, het jaar waarin in Uruguay de binnenlandse oorlog verklaard werd. Deze stijging is tot heden effectief gehandhaafd.

De monetaristen houden vast aan hun mening dat iedere zwakheid in het Uruguayaanse economische optreden te wijten is aan het feit dat zij hun Economische Model niet voldoende rigoreus kunnen uitvoeren, met name na het ontslag van Vegg, en ook aan de voortdurende staatsbemoeienis met economische aangelegenheden. Busqueda heeft een krachtige campagne gevoerd om het model veel grondiger te hanteren, en zij hebben een aantal aanzienlijke successen behaald

Hoewel de landeigenaren de staatsgreep steunden, waren zij toch niet degenen die er onmiddellijk profijt van konden trekken. Zij klaagden er bitter over dat de landbouw geen winsten meer opleverde, aangezien de produktiekosten waren gestegen en de prijzen waren gedaald, gedeeltelijk als gevolg van de schommelingen van de prijzen op de wereldmarkt, maar ook als gevolg van interne prijsbeheersingen. Tussen 1976 en 1977 daalde het Bruto Agrarische Produkt met 1.9% en in de oogst-sektor met 6.6%.

In augustus 1978 gaf de regering de prijzen van vlees, vee, tarwe, bloem en brood vrij. Tot vreugde van de grote landeigenaren steeg de groothandelsprijs van vlees met 76.9% in de eerste helft van 1979.

Vegg begroette de maatregel triomfantelijk: "3 augustus 1978 zal een mijlpaal zijn in de Uruguayaanse geschiedenis..... de markteconomie eist van de ondernemer de wil om risico's te lopen en eist "the survival of the fittest" (het overleven en de ontwikkeling van de besten). Dit staat gelijk aan de "natuurlijke selectie" van het Darwiniaanse proces in de biologische evolutie van de soort."

De maatregelen hebben het enthousiasme voor de militaire staatsgreep bij de grote veehouders doen opleven, maar hun inkomens zal het basisprobleem van de economische stilstand waarschijnlijk niet kunnen oplossen, wanneer de structuur van het landeigenarendom en de produktiewijze dezelfde blijft. De agrarische produktie in de eerste helft van 1979 was niet veel, en de groei bedroeg slechts 2.8% vergeleken bij dezelfde periode in 1978. Van grote betekenis is het feit dat terwijl de veeproduktie over deze periode een kleine stijging van 5.9% liet zien, de landbouwproduktie in feite met 7.9% daalde.

Dus terwijl de grote landeigenaren aanzienlijk hebben geprofiteerd van het economische beleid zoals dat door de regering gevoerd werd, is de, in aantal veel grotere, groep kleine en middelgrote agrarische producenten, vooral te vinden in de landbouw, in feite steeds armer geworden. Een belangrijk meningsverschil tussen de monetaristen en de regering vormde de bescherming van de niet-tra-

ditionele export-artikelen d.m.v. een serie belastingvoordelen, waardoor deze industrieën in feite gesubsidieerd werden; hierdoor werden ze in staat gesteld op de internationale markt mee te concurreren. De monetaristen eisten min of meer dat alle industrieën gedwongen zouden worden om te concurreren waardoor alleen de sterkste en meest efficiënte zouden overleven. Ze maakten ook bezwaar tegen de belastingvoordelen, voorbeeld van permanente staatsbemoedigen met de eko-

nomie, hetgeen toch herinnerde aan de grootste kwaden uit het Batllismo. De Verenigde Staten deden ook nog een duit in het zakje van de monetaristen toen ze dreigden de import van Uruguay-aans leer en textiel te beperken indien deze bescherming gehandhaafd bleef. In juli 1978 verlaagde de regering de belastingvoordelen, en men is er nu over bezig ze geheel af te schaffen.

De Maatschappelijke Prijs

Volgens de officiële cijfers lag het loonpeil in 1979 44% hoger dan in 1971. Er zijn maar weinig vergelijkbare gevallen van een dergelijke dramatische terugval in het levenspeil (een Uruguayaanse ekonoom heeft aangetoond dat de werkelijke lonen in Duitsland gedurende de tweede wereldoorlog "maar" met 32% daalden). De meeste kosten van de bescheiden economische groei in de laatste zes jaar zijn gedragen door de arbeidersklasse, die al haar rechten op organisatie en zelfverdediging werden ontzegd. Het werkloosheidspercentage bereikte 12,9% aan het eind van 1976 en hoewel dit in 1979 weer iets was gedaald, moet men bedenken dat dit alleen een gevolg is van de genoemde explosie in de bouwindustrie, die waarschijnlijk van korte duur zal zijn. In februari 1979 ging een

driekamerflat in Montevideo voor \$ 150.000 à \$ 200.000 weg. Het minimumloon in Uruguay bedraagt \$80. Onge-schoolde arbeiders zijn in het bijzonder zwaar getroffen. In de jaren 1963-1975 verlieten tenminste 300.000 mensen het land (10% van de totale bevolking) om zowel economische als politieke redenen. Onder deze mensen bevonden zich veel geschoolde arbeiders en hierdoor ontstond er een groot gebrek aan geschoolde mankracht. Een van de gevolgen van het verlies van het recht op een vakbond en de bescherming daarvan was de enorme toename van ongelukken in de industrie. In 1968 waren er 33.000 van dergelijke ongelukken, in 1975 37.450 en in 1977 42.000; dit houdt een stijging in van 27%. El Día schatte dat er in 1978 op iedere 500 arbeiders 76 ongelukken gebeurden. In een rapport van eind december 1979 werd opgemerkt dat 57,3% van de arbeiders in Montevideo meer dan 12 uur per dag werken, en 17% zelfs meer dan 15 uur.

In 1979 rapporteerde de vleeswarenbond een daling van 25%-30% in de vleeskonsomptie; vlees vormt het hoofbestanddeel van het Uruguayaanse menu. Deze daling wekt echter nauwelijks verbazing als men weet dat de vleeswarenprijzen voor de konsument in het jaar na augustus 1978 met 150% stegen. De vrije-markt ekonomen behaalden een andere overwinning in juli 1979 toen de regering alle rentekontroles afschafte.

Een onderzoek onder gezinnen uit Montevideo in 1978 toonde aan hoe de rijkdom zich in toenemende mate concentreerde: 60% van de bevolking ontving minder dan 30% van het totale inkomen, terwijl 13% met 40% naar huis ging. Officiële statistieken laten ook zien dat, wanneer we december 1971 als 100 aanmerken, het aandeel van het nationale inkomen dat naar de werkgevers ging was toegenomen tot 127, terwijl het deel dat naar de loontrekkers ging was afgenomen tot 66. Industrieën die voor de binnenlandse markt produceerden, zijn zwaar getroffen door deze konsumptiedaling. Het gemiddelde loon ging er voor 2/5 deel aan koopkracht op achteruit van december 1971 tot december 1977. Ieder economisch plan kan levensvatbaar blijken wanneer het, net als in Uruguay, wordt toegepast onder omstandigheden waar potentiële, ondermijnen-

de factoren sterk gekontrolleerd worden. Terwijl de levensvatbaarheid van het huidige Economische Model nog steeds onzeker is, zelfs voor degenen die er direkt van geprofiteerd hebben, is het duidelijk dat het vanuit het oogpunt van economische en sociale rechtvaardigheid ten enemale gefaald heeft. Meer is bewezen dat de filosofie volgens welke de rijke rijker moeten worden zodat de armen hun levensstandaard kunnen opschroeven een mythe is. De prijs die sociaal gezien sinds 1973 betaald moet worden voor de uiterst bescheiden groei in het land, is ongelofelijk hoog geweest: niet alleen in economische termen, maar ook met betrekking tot de burger- en politieke rechten, die teniet gedaan zijn in een golf van onderdrukking die zijn gelijke in de Uruguayaanse geschiedenis niet kent.

"Stop de martelingen"

ONDERDRUKKING

"Indien u vrede wilt, bereidt u dan voor op de oorlog".

Generaal Ballestrino;
citaat uit *El Día*, 7/12/1979

De politieke rechten

In het regeringsdecreet no. 466/973 van 27 juni 1973 werd verklaard: "Het recht op vergadering in open, gestloten, openbare of partikuliere plaatsen mag voor politieke doeleinden slechts met voorafgaande toestemming worden uitgevoerd".

Op 28 november 1973 werden alle linkse partijen, inclusief die partijen die hadden geparticipeerd in de Frente Amplio (met uitzondering van de Christen Democraten) en twee studentenverenigingen illegaal verklaard. In het totaal ging het hier om 14 partijen en organisaties. De politieke partijen die niet verboden zijn hebben hun activiteiten verplicht moeten opschorten, waardoor ze op een effectieve manier vogelvrij werden verklaard. De Institutionele Akte no. 4 van 1 september 1976 onthield al diegenen die in het verleden een politieke functie bekleed hadden, gedurende 15 jaar het recht op politieke activiteit. Deze dekreten, die ondersteund werden door martelingen en gevangenisstraffen, hebben het politieke leven in Uruguay nagahoe vernietigd. De militairen hebben regelmatig zuiveringen uitgevoerd binnen iedere linkse partij. In oktober 1975 werden honderden leden van de Kommunistische Partij gearresteerd, hetgeen begin 1979 herhaald werd. In juli en september 1976 verdwenen veel leden van de ROE (Arbeiders-Studentenverzet), die nu de PVP wordt genoemd (Partij voor de Overwinning van het Volk) in Buenos Aires bij illegale ontvoeringspraktijken, die door de Uruguayaanse en Argentijnse strijdkrachten gezamenlijk werden uitgevoerd. Eind 1976 verdwenen verscheidene leden van de GAU in Buenos Aires. De Socialistische Partij en de PCR zijn op dezelfde manier gezuiverd, nl. d.m.v. zorgvuldig geplande operaties die eliminatie van de betrokken personen tot doel hadden. Ook de traditionele partijen ontkwamen er niet aan. Senator Zelmar Michelini van de Frente Amplio werd in mei 1976 in Buenos Aires vermoord, tegelijk met Hector Gutierrez Ruiz, voorzitter van de Kamer van Gedeputeerden en lid van de Blanco Partij. Wilson Ferreira Aldunate van de Blanco Partij ontsnapte tenauwernood aan hetzelfde lot. In oktober 1978 werden er drie flessen vergiftigde wijn naar drie leiders van de Blanco Partij in Montevideo gestuurd waardoor de vrouw van Mario Heber stierf. Er bestaan nog wat klandestiene linkse groeperingen, maar het verzet is op het ogenblik minimaal. Eind 1979 vertoonde de Blanco Partij tekenen van aktiever verzet en er werd een pam-

flet uitgegeven dat door meer dan 300 aanhangers van deze partij was ondertekend. Dergelijke daden stuiten nog steeds op snelle vergeldingsakties en er werden een aantal partijleden gearresteerd. Als gevolg van deze terreur zijn er geen instellingen of organisaties in Uruguay die aan mensenrechten werken. De familieleden van gevangenen zijn niet in staat om zich te organiseren omdat er niet vergaderd mag worden zonder vooraf gegeven toestemming; de kerk, verdeeld in de groep die het regime steunt en de groep die te bang is om wat voor vorm van verzet dan ook maar te bieden, heeft zich al die tijd passief opgesteld, op een aantal individuele priesters na. Aan het eind van de zestiger jaren sloten enkelen van hen, beïnvloed door de theologie van de bevrijding, zich bij de Tupamaros aan. Een aantal priesters belandden in de gevangenis of werden verbannen. Toch onderscheidt de rol van de kerk in Uruguay zich sterk van de rol van dit instituut in de rest van Latijns-Amerika, waar ze vaak een belangrijke bijdrage heeft geleverd in de verdediging van de mensenrechten. Uruguay is een weinig kerkelijk land, sterk wereldgericht, en de kerk is er lang zo belangrijk niet als elders op het kontinent.

Vakbondsrechten

In het dekreet no. 196/973 van 3 juli 1973 werd de Nationale Arbeiders Konfederatie (CNT) illegaal verklaard en werd de arrestatie van haar leiders bevolen. Artikel 2 luidde: "Alle handelingen, vergaderingen en demonstraties van welke aard ook (van de CNT) zijn verboden". Resolutie 1/473 van 24 augustus 1973 verbood alle vergaderingen tussen de verenigingen onderling.

In een dekreet van 4 juli 1973 werd verklaard dat alle arbeiders uit de openbare en partikuliere sectoren die zouden staken of betrokken zouden raken bij werkonderbrekingen of bij enige andere vorm van ongeregeld gedrag, ontslagen moesten worden zonder verdere uitbetaling.

Als gevolg van deze dekreten zijn er duizenden vakbondsleden gearresteerd en gemarteld en werden vele kleinere vakverenigingen verboden.

De vakbonden aangevallen

Vakbondsleden zijn altijd een speciaal doelwit voor onderdrukking geweest. De hierna volgende lijst bevat de namen van de voornaamste Uruguayaanse vakbondsleden die momenteel gearresteerd of "verdwenen" zijn. Ze komen uit alle sectoren en veel van hen waren leden van de Raad van de Nationale Arbeiders Konfederatie (CNT)

Hector Rodriguez: voormalig lid van de CNT-Raad en van de textielbond. Journalist. Gearresteerd in Montevideo in september 1973.

Wladimir Turianski: vice-voorzitter van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Bond voor Overheidspersoneel bij de elektriciteits- en telekommunikatiebedrijven. Gearresteerd in Montevideo in oktober 1975.

Alcides Lanza: lid van de CNT-Raad en leider van de commerciële werknemersorganisatie. Gearresteerd in Montevideo in oktober 1975.

Ruben Villaverde: lid van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Waterwerkvereniging. Gearresteerd in Montevideo in november 1975.

Julio Cesar Quinteros: lid van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Bond voor Havenarbeiders. Gearresteerd in Montevideo in november 1975.

Gerardo Cuesta: sekretaris van de CNT-Raad en leider van de Metaalarbeidersbond. Gearresteerd in Montevideo in januari 1976.

Rosario Pietrarroia: lid van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Metaalarbeidersbond. Gearresteerd in

Montevideo in februari 1976.

Juan Antonio Iglesias: lid van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Glasarbeidersbond. Gearresteerd in Montevideo in februari 1976.

Antonio Marotta: voorzitter van de Bond voor Bankemployeés. Gearresteerd in Montevideo in februari 1976.

Leon Duarte: lid van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Bond voor Rubberarbeiders. Ontvoerd in Buenos Aires in juni 1976. Vermist.

Hugo Mendez: lid van de CNT-Raad en leider van de Bond voor Textielarbeiders. Ontvoerd in Buenos Aires in juni 1976. Vermist.

Gerardo Gatti: voormalig lid van de CNT-Raad en leider van de Drukkerbond. Ontvoerd in Buenos Aires in juni 1976. Vermist.

Otilio Chacharo: lid van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Arbeidersbond op het landgoed "El Espinillar". Gearresteerd in 1976.

Ymer Prada: Algemeen sekretaris van de Bond voor Bankemployeés. Gearresteerd in Montevideo in mei 1977.

Eduardo Platero: lid van de CNT-Raad en leider van de Bond voor Gemeentebestuurders in Montevideo en van de Uruguayaanse Nationale Federatie van Gemeentearbeiders. Gearresteerd in juni 1977.

Pedro Aldrovandi: lid van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Bond voor Arbeiders in de Snoep- en Voedselindustrie. Gearresteerd in Montevideo in juni 1977.

Juan Angel Toledo: algemeen sekretaris van de Textielarbeidersbond. Gearresteerd in Montevideo in juni 1977.

Carlos Caballero: sekretaris van de Bouwbond. Gearresteerd in Montevideo in 1977.

Hernando Marrero: lid van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Tambo Bond voor agrariërs. Gearresteerd in 1977.

Luis Iguini: lid van de CNT-Raad en algemeen sekretaris van de Federatie voor Rijksambtenaren. Gearresteerd in Montevideo in 1977.

Elsa Altuna: voormalig voorzitter van de Journalistenbond. Ontvoerd in Buenos Aires in februari 1978. Weer opgedoken in Uruguay; nu in hechtenis.

Adolfo Drescher: lid van de CNT-Raad en sekretaris van de Bond voor Bankemployeés. Gearresteerd in Montevideo in oktober 1978.

Alfredo Gonzalez: voorzitter van de Vereniging voor Postambtenaren. Gearresteerd in 1978.

Ruben Avasuso: algemeen sekretaris van de Journalistenbond. Gearresteerd in 1978.

De IAO (Internationale Arbeiders Organisatie) heeft regelmatig haar bezorgdheid geuit over de traagheid waarmee de Uruguayaanse regering een wetgeving aanneemt die gebaseerd is op de principes van vrijheid van vereniging.

De regering heeft een aantal pogingen ondernomen om met de vakbonden te onderhandelen, hetgeen het resultaat is van deze druk van de kant van de IAO. Pogingen van regeringszijde om de zgn. "gele" bonden in het leven te roepen, d.w.z. bonden die de regering zouden moeten steunen, hebben weinig succes gehad. Men probeerde ook "centra voor de werkgevers-werknemersdialoog" in te voeren (comisiones paritarias) die ook tot doel hadden de onafhankelijke bonden te vervangen. In september 1977 was 2e Sekretaris van het Ministerie van Arbeid en Sociale Zekerheid gedwongen toe te geven dat het plan om "een nieuwe generatie vakbondsleiders te creëren..... en een nieuwe vakbondsmentaliteit volledig had gefaald".

In 1978 werd er een nieuwe arbeidswetgeving opgesteld waarin het stakingsrecht werd uitgesloten. Bonden mochten zich wel organiseren maar hun leiders moesten een bewijs van hun democratische trouw overleggen, iets dat voor de ambtenaren bij openbare werken al veel langer gold.

Vakbondsleden konden niet tegelijkertijd betrokken zijn bij politieke activiteiten. Dit ontwerp van wet werd door de IAO van de hand gewezen. In 1979 werd er een nieuwe arbeidswet gepubliceerd, die maar erg weinig verschilde van de vorige. Deze keer probeerde de regering de steun van de vakbonden te krijgen. Men vertelde dat

Het zijn niet alleen de politieke organisaties geweest die met overheidsingrijpen werden gekonfronteerd.

Partikuliere verenigingen, vakverenigingen en zelfs voetbalclubs en sociale verenigingen moeten regerings-toestemming vragen voor de kandidaten in hun komitees.

Het regime houdt enorme archieven bij en iedereen die een verleden heeft met daarin bemoeienis met vakbondsactiviteiten of met welke linkse groepering dan ook (en hieronder werd ook gerekend abonnementen op radicale tijdschriften), wordt onmiddellijk van de verkiezingen uitgesloten (zie kader).

"Big Brother is watching you"

"Partikuliere verenigingen, vakverenigingen en zelfs voetbalclubs, sociale verenigingen moeten regeringstoestemming vragen voor de kandidaten in hun komitees."

ALGEMEEN SEKRETARIAAT VAN HET HOOPDKWARTIER VAN DE ROCHA POLITIE

Mededeling no. 64, d.d. 17/2/1977

Onderwerp: personen die niet mogen worden opgenomen op de kieslijsten.

Geachte voorzitter van de Landbouwvereniging van Rocha,
Naar aanleiding van uw brief d.d. 26 januari jl. deel ik u hierbij mede dat bovengenoemd hoofdkwartier vergunning verleent voor de jaarlijkse ledenvergadering en voor de verkiezingen die op 30 april a.s. zullen plaatsvinden.

De volgende personen mogen niet op de kieslijst voorkomen:

Juan Fortunato Muzzio Cola
Alejo Antonio Perdomo de los Santos
Carlos Julio Pereyra Pereyra
Fausto Ricardo Borges Caffaru
Voor wat betreft het lidmaatschap van degene die vermeld staat als Pita Fajardo: hem wordt vergunning verleend indien het gaat om Arturo Pita Fajardo en niet Olivier Pita Fajardo.

Hoogaachtend,

Kolonel Emilio J. Sequeira,
hoofd van politie, departement Rocha

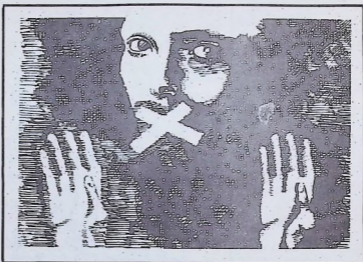
militaire officieren besprekingen voerden met in de gevangenis verblijvende vakbondsleden, en dat de Bond van Bankemployeés toestemming kreeg om een vergadering te beleggen waarin het wetsvoorstel besproken kon worden. Toen deze bond dit afwees, werd hen prompt de legale status ontnomen.

Burgerrechten

De regering vertoont veel kenmerken van een werkelijk totalitair regime, waarin getracht wordt het alledaagse leven van de mensen zoveel mogelijk te beheersen. Het dekreet no. 45/975 van 5 juni 1975 eiste van het Nationale Postbedrijf alle "korrespondentie, boeken, kranten, tijdschriften, pamfletten, drukwerk, foto's, films, platen en banden in beslag te nemen, die marxistische of anti-demokratische tendenzen vertoonden die de staatsveiligheid zouden aantasten."

Er zijn mensen gearresteerd omdat ze tersloops een opmerking maakten die tegen het regime gericht was, een overtreding die bekend staat als "Het Aanvallen van de Morele Kracht van de Strijdkrachten"; of omdat ze onnodig veel nadruk legden op de regel "tyranen beven" wanneer ze het volkslied stonden te zingen. Voor wat betreft deze laatste overtreding: deze kan vanaf 1979 niet meer gemaakt worden.

Tijdschema. El Día, dat de conservatieve Batllista-groepering vertegenwoordigt, heeft alleen kunnen overleven door zichzelf aan een rigoureuze censuur te onderwerpen en soms ook aan directe censuur van bovenaf. De krant is in 1978 een tijd gesloten geweest, toen de woorden "milicos puros" (militaire hoeren) in de rubrieken waren opgenomen. De redakteur werd vervolgens door een ander vervangen

Het regime heeft met opzet de melodie van het volkslied zo gewijzigd dat de nadruk op deze regel niet meer gelegd kan worden.

Er zijn nu nog slechts drie ochtenden en twee avondbladen in Uruguay te krijgen. In 1970 waren er in Montevideo negen dagbladen. Er zijn gedurende de laatste tien jaar tenminste 33 redakties van bladen en tijdschriften gesloten. Zelfs kerkelijke publicaties zijn verboden, zoals bijv. El Mensajero Valdense.

Een van de meest vooraanstaande weekbladen in Latijns-Amerika, Marcha, sloot in 1974. De assistent-redakteur Julio Castro werd op 1 augustus 1977 gearresteerd; sindsdien heeft men niets meer over hem gehoord. Veel Uruguayaanse journalisten zitten vandaag de dag in de gevangenis.

De twee belangrijkste dagbladen zijn El País en El Día. El País heeft de diktatuur altijd ten volle ondersteund en staat nu ook achter het Politieke

en sindsdien is de krant dienstbaar aan de regering dan ooit tevoren. De enige discussie die in de kranten wordt toegestaan is die over strikt economische aangelegenheden. El Día heeft toestemming artikelen te publiceren van de econoom Luis Faroppa, die de industriële verdedigt die voor de binnenlandse markt produceren en die van alle kanten worden aangevallen; hij veroordeelt ook de sociale lasten die door de ineenstorting van de economie zijn veroorzaakt.

Tegelijkertijd worden er in Busqueda, spreekbuis van de strijdbare monetaristen, uitgesproken aanvallen gepubliceerd op het feit dat hun beleidslijnen absoluut onvoldoende rigoureuus worden gevolgd.

Toch werd ook deze krant gesloten toen het in politiek vaarwater belandde en kritiek leverde op de 8e Institutionele Akte, waarin de onafhankelijkheid van de gerechtelijke macht teniet werd gedaan. Samen met El País en El Día

heeft Busqueda toestemming gekregen om steeds meer redactionele stukken te publiceren over de noodzaak om naar een "beperkte democratie" terug te keren, waaraan de traditionele partijen zouden moeten deelnemen; een gedragslijn waartoe de militairen toch al besloten hadden

Ooit was Uruguay een belangrijk cultuureel en onderwijskundig centrum. De verbanningen, de gevangenneming en de martelingen van de meest vooraanstaande musici, schrijvers, artiesten en toneelspelers sinds de staatsgreep, wordt door waarnemers wel "kulturele genocide" genoemd. De meeste belangrijke letterkundige mensen zoals Juan Carlos Onetti, Carlos Martinez Moreno, Eduardo Galeano, Mario Benedetti, etc., zijn nu over heel Europa en de minder onderdrukte Latijns-Amerikaanse landen verspreid.

De universiteit heeft een belangrijke rol gespeeld in de mobilisatie van de bevolking in de zestiger jaren. De militairen hebben hun wraak nu genomen. Duizenden boeken zijn verbrand of tot verboden literatuur verklaard; vele daarvan hadden niet de minste betrekking op de marxistische of een ander links-georiënteerde ideologie. Theaters zijn gesloten, platen verboden en iedere vorm van kultureel leven dat herinnert aan de radikale, kritische dagen van weleer, wordt krachtig onderdrukt. In 1976 is er zelfs een tentoonstelling gesloten die het thema: "Armoede" droeg.

De militairen hebben bijzondere aandacht besteed aan het onderwijs. In oktober 1973 werd er op de universiteiten ingegrepen. Veel stafleden werden ontslagen en/of gevangen genomen. Sommigen van hen traden liever af dan dat ze een eed van "demokratische trouw" zouden moeten afleggen. Het Instituut voor Sociale Wetenschappen werd gesloten en het gehele onderwijzend personeel van de instituten voor geschiedenis, filosofie, de geschiedenis van de idee en Uruguayaanse literatuur werd ontslagen. Als gevolg van deze zuiveringen bleven in juli 1975 90 van de 200 arbeidsplaatsen (45%) vakant; aan de Technische School was dit 259 van de 389 onderwijsplaatsen.

Het onderzoeksveld is wel bijzonder zwaar getroffen door het overheidsbeleid. De door de regering benoemde voorzitter van de Fakulteit voor Huishoudkunde beweerde dat "het onderzoek gestaakt moest worden omdat het het onderwijs in de weg stond". De drastische besnoeiingen in het universitaire budget hebben nu het gewenste resultaat: in 1972 kreeg de universiteit nog 9% van de nationale begroting toegewezen, in 1978 was dit nog maar 3%. Alle onderwijsnivo's staan nu onder militaire supervisie. De onderwijswet van januari 1973 gaf de uitvoerende macht de bevoegdheid toezicht te houden en controle te voeren over de lagere, middelbare en technische scholen d.m.v. een Nationale Onderwijs Raad (CONAE).

Kolonel R. Julio Soto was tot eind '79 vice-voorzitter van de CONAE. Met als een aantal van zijn kollega's staat Soto zeer bekend om zijn neo-fascistische opvattingen. In een in 1975 gepubliceerde krant sprak hij over de noodzaak om het nationalisme te bevorderen en weerstand te bieden aan politiek en economisch liberalisme dat "dekadent, atheïstisch, materialistisch was, een kapitalistische geloofsbelijdenis die een smet zou vormen op hiërarchie."

Verscheidene duizenden lagere- en middelbaar onderwijsgeevenden zijn ontslagen. In 1976 waren dat er sinds de staatsgreep 1.300 bij het lager onderwijs en 800 bij het middelbaar onderwijs. Alleen al tussen januari en augustus 1979 zijn er in het totaal 112 leraren aan middelbare en technische scholen ontslagen, terwijl 152 hun werkzaamheden moesten staken in afwachting van een onderzoek naar hun persoon.

De controle op de inhoud van het onderwijs manifesteert zich als eerste in de censuur op de schoolboeken, de ontslagen onder het onderwijzend personeel en het opleggen van een strak programma. De scholen worden regelmatig door een inspekteur bezocht om te waarborgen dat er niet van het uitgestippelde programma wordt afgeweken en om de kinderen aan te moedigen rapport uit te brengen over hun leraren. Een verplicht leesboek is "Educación Moral y Cívica" (Morele en Burgeropvoeding), dat er direct voor dient om die waarden die de militairen bevorderlijk achten voor hun maatschappelijk systeem over te dragen aan de toekomstige gehoorzame en passieve burgers. De leraren die deze cursus geven worden direct door de strijdkrachten aangesteld. In de toekomst zouden er nog wel méér pogingen gedaan kunnen worden van militaire zijde om het onderwijs net zo drastisch te hervormen als gedaan is in de economie en de politiek.

Eind 1979 werd aangekondigd dat het nieuwe studieprogramma voor de vaderlandse geschiedenislessen op de lagere scholen de volgende thema's moest bevatten: het burgerlijk-militaire proces, de institutionele crisis, de Institutionele Aktes en het nieuwe Uruguay.

Het Wettelijke Systeem, Gevangenschap en Marteling

Montevideo van Polisie.

Iedereen die Montevideo bezoekt voelt de sfeer van angst en geïsoleerdheid waarin de bevolking leeft. Uruguay heeft niet de massamoorden meegemaakt die volgden op de Chileense staatsgreep van Generaal Pinochet, of de "Rechte Troepen van de Dood", die, met steun van hun regering, verantwoordelijk waren voor de verdwijning van duizenden mensen in Argentinië.

Maar Uruguay zag en voelde hoe hun wettige en grondwettelijke rechten langzamerhand werden afgebroken, waarna er een geleidelijke institutionalisering plaatsvond van een onderdrukkingsapparaat dat sinds de staatsgreep steeds erger geworden is.

In de Uruguayaanse grondwet staat dat de president de bevoegdheid heeft om gebruik te maken van Noodveiligheidsmaatregelen in "ernstige en onvoorziene gevallen van aanval door een buitenlandse mogendheid of van intern oproer"; deze grondwet bevat echter tegelijkertijd duidelijke voorzorgsbepalingen die moeten dienen om misbruik van deze maatregelen te voorkomen. Deze voorzorgsmaatregelen zijn sinds 1968 echter genegeerd en bijna onafgebroken van kracht geweest.

Ze zijn toegepast om mensen in hechtenis te nemen en hen zonder enige vorm van bezoekregeling voor lange periodes vast te houden, soms zelfs variërend van zes maanden tot een jaar,

om van hen maar een bekentenis los te krijgen. In deze periode staat de gevangene bloot aan verscheidene vormen van marteling, waarvan de technieken door de jaren heen steeds geperfectioneerder en wreder geworden zijn. Men schat dat gedurende de eerste vijf jaar van de militaire diktatuur er op iedere vijftig Uruguayanen één in de gevangenis, op het politiebureau of in de militaire kazernes is vastgehouden om politieke redenen, terwijl op iedere honderd inwoners er één het slachtoffer is geworden van mishandeling of marteling. Op een gegeven moment had Uruguay de twijfelachtige eer het hoogste percentage politieke gevangenen per hoofd van de bevolking te herbergen van de hele wereld: 5000 op een bevolking van minder dan drie miljoen.

Amnesty International heeft bewijsstukken overgelegd van 32 gevallen van dood door marteling. Tenminste 70 mensen zijn ofwel in de gevangenis overleden ofwel een paar dagen ná hun invrijheidsstelling.

Majoor Argumides Maciel, directeur van de Libertad-gevangenis; citaat uit een verklaring aan het Komitee voor Internationale Betrekkingen van het Amerikaanse Huis voor Afgevaardigden; Washington, 27/7/1976

"Niemand zal ons leren de mensenrechten van degenen die wij hebben overwonnen te respecteren."

Generaal Vadora; citaat in El Pais, 13/10/1976

"Het Uruguay van vandaag zit met 1.600 problemen, omdat 1.600 personen niet gestorven zijn."

Kolonel Silva Ledesma, voorzitter van het Hoger Militair Gerechtshof; citaat, waarin hij verwijst naar de politieke gevangenen in Uruguay, El Pais, 1979

"Nogentig procent van het Uruguayaanse officierskorps - en ik bedoel alle

Veroordeeld door hun eigen woorden:

"We durfden hen niet allemaal (= de politieke gevangenen) te doden, ook niet toen we de mogelijkheid hadden om dit te doen; op een dag zullen we hen moeten laten gaan. We moeten gebruik maken van de tijd die ons nog rest om hen gek te laten worden"

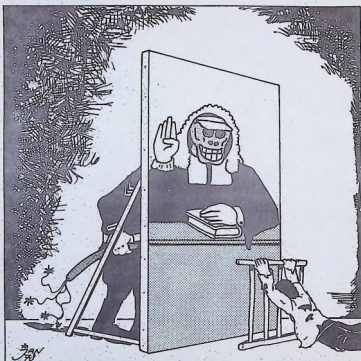
rangen -, ik herhaal: negentig procent, zijn direkt of indirekt betrokken bij martelingen. Geen enkel lid van het militair personeel is gestraft voor deelname aan marteling. Integendeel, er bestaat een medeplichtigheid van zowel de militaire autoriteiten als van de militaire gerechtshoven."

Getuigenverklaring van Luitenant Julio Cesar Cooper van het Uruguyaanse leger, afgelegd in Stockholm, 17/1/1979

"Het is niet waar, zoals onze vijanden beweren dat wij iedereen martelen."

*Vice-Admiraal Marquez;
citaat uit Le Monde, 15/5/1979*

Veel burger-advokaten zijn gevangen genomen of verbannen en laten zo de meeste gevangenen noodgedwongen achter in de handen van raadslieden die door de militairen zijn benoemd en die het vaak aan enige vorm van juridische opleiding ontbreekt. Dit laatste geldt ook voor veel militaire rechters en zij baseren hun

De militaire wetgeving voor burgers werd voor het eerst ingevoerd met de verklaring van interne oorlog op 15 april 1972. Op 10 juli 1972 werd Wet no. 14068 van Nationale Veiligheid tot officiële wet verheven. Deze wet stelde overtredingen tegen de staatsveiligheid gelijk met militaire overtredingen, die door de militaire gerechtshoven behandeld moesten worden. Door Wet no. 14493 was iedereen die beschuldigd werd van overtredingen tegen de staat vanaf december 1975 met terugwerkende kracht onderworpen aan de militaire wetgeving, zonder inachtneming van het tijdstip waarop deze overtreding begaan was en van het feit of er al eerder een vonnis over was uitgesproken. Deze toepassing van militaire wetten en tribunalen op burgers is een schending van de Uruguyaanse grondwet.

uitspraak vaak op een geheim rapport van iedere gevangene, waarin details over zijn privéleven vermeld staan en dat de verdediging niet onder ogen krijgt.

Personen in hechtenis moeten vaak voor verschillende militaire gerechtshoven verschijnen, hetgeen gewoonlijk een aantal jaren in beslag neemt. Het laatste hof van beroep, het Hoger Militair Gerechtshof, doet meestal de uiteindelijke uitspraak. De vonnissen zijn over het algemeen erg zwaar. Voor "een aanval op de grondwet" kan men tussen tien en dertig jaar krijgen; voor medeplichtigheid aan subversieve acties tussen drie en achttien jaar; voor medeplichtigheid aan "het overweldigen van de openbare gezagsdragers" twee tot twaalf jaar. Veel gevangenen die door het regime als zeer gevaarlijk worden aangemerkt,

hebben de maximum straf gekregen plus nog een aantal jaren volgens de Wet Veiligheidsmaatregelen, hetgeen inhoudt dat zij niet voorwaardelijk in vrijheid gesteld kunnen worden.

"Gebrek aan voldoende respect voor de nationale vlag" is een andere overtreding waarvoor bijna iedere burger vervolgd kan worden omdat hij/zij dan kritiek op het regime heeft geleverd. Het officiële aantal politieke gevangenen is 1.655. Het werkelijke cijfer ligt ongetwijfeld hoger. In het jaar-rapport van Amnesty International over 1979 worden aantallen genoemd van 2.500 tot 2.800, en dan buiten degenen gerekend die gearresteerd, ondervraagd, gemarteld en daarna zonder uiteindelijke berechting vrijgelaten zijn.

Het huidige cijfer wordt hier ergens tussenin geschat.

Een gevangene wordt meestal alleen in vrijheid gesteld nadat hij zijn "hotelkosten" heeft betaald, meestal een aanzienlijke som geld. Tot nu toe hebben bijna alle vrijgelaten gevangenen hun hele straf moeten uitzitten; er zijn maar zéér weinig gevallen van voorwaardelijke invrijheidsstelling. Nadat hij is vrijgelaten moet de ex-gevangene zich regelmatig melden bij de plaatselijke militaire kaserne, soms 1x per week. Hij verkeert in voortdurende grote angst om weer te worden gearresteerd en omdat het gevaarlijk is een ex-gevangene in dienst te nemen kan hij vaak ook geen werk vinden.

Voor degenen die in de gevangenis zijn achtergebleven zijn de levensomstandigheden de laatste jaren ernstig achteruit gegaan. De klachten variëren van de slechte kwaliteit en hoeveelheid voedsel tot de voortdurende uitdaging door gevangenisofficiëren en andere vormen van psychische marteling. Het gevangenisregime wordt gekenmerkt door kleine, geniepige onmenselijkheden. In Punta Rieles, de vrouwen-gevangenis, mogen de gevangenen per jaar bijv. maar één kus krijgen van hun bezoekers. In Libertad, de mannen-gevangenis, worden de gevangenen die geen bezoek hebben soms gedwongen om urenlang te staan voor diegenen die wél bezoek ontvangen (een martelingsmethode die bekend staat als de Plan-tón). De gevangenen worden regelmatig gestraft voor kleine overtredingen, die ook nog vaak door de bewakers zijn uitgelokt. Zo'n straf bestaat vaak uit

een langdurig verblijf in een daarvoor speciaal ontworpen betonnen isoleer-cel, vierkant, zonder frisse lucht.

Veel rapporten maken melding van het feit dat joodse gevangenen extra zware straffen krijgen.

De levensomstandigheden in de militaire kazernes zijn aanzienlijk slechter dan in de twee grote gevangenis-

sen. Hier vinden de meeste martelingen plaats en worden de meeste gevangenen na hun arrestatie naar toe gebracht.

De kaserne van de Marine Fusiliërs is bijzonder berucht (FUSNA)

In 1973 werden negen gevangenen, allen leidende figuren binnen de Tupamaros-beweging, vanuit de Libertad gevangenis naar verschillende kazernes overgebracht. Ze dienen als

gijzelaars van het regime voor het geval er een gewapende aanval wordt ingezet tegen de regering. Hun behandelingsomstandigheden zijn bijzonder slecht, en ze verkeren allemaal in een uiterst zwakke lichamelijke conditie als gevolg van marteling, voedseltekort, gebrek aan licht en door isolatie.

(In Aanhangsel I staat een helder en gedetailleerd verslag van iemand die zijn ervaringen in een Uruguayaans martelcentrum op papier heeft gezet).

Vier van de zes vermiste kinderen uit Uruguay

Verdwijningen

De Uruguayaanse militairen zijn verantwoordelijk voor de verdwijning van meer dan 100 mensen sinds 1973. Slechts enkelen hiervan zijn in Uruguay zelf verdwenen; de meerderheid echter verdwenen in naburige landen ten gevolge van gezamenlijke acties van de Argentijnse, Paraguayaanse, Uruguayaanse en Braziliaanse strijdkrachten. Deze acties tarten in een aantal gevallen de internationale wet op gedwongen repatriëring van vluchtelingen. Een voorbeeld is het geval van Lillian Celiberti en Universindo Rodriguez, die in november 1978 in Brazilië werden ontvoerd door de Uruguayaanse strijdkrachten met behulp van de Braziliaanse veiligheidstroepen. Ze werden teruggebracht naar Uruguay en verblijven nu in de gevangenis na een aantal maanden gemarteld te zijn. Van veel mensen die in Argentinië ontvoerd zijn is sindsdien niets meer vernomen, maar de getuigenverklaringen van een aantal die naar Montevideo waren overgebracht, hebben een overtuigend bewijs geleverd van de sinistere, klandestiene operaties die de Uruguayaanse militairen uitvoeren. Een ander voorbeeld is het geval van Anatole en Victoria Grisona, 4 en 1 jaar oud, die samen met hun ouders in Buenos Aires werden ontvoerd in september 1976, terug werden gebracht naar Montevideo en vervolgens in

Chili werden achtergelaten, waar zij uiteindelijk in augustus 1979 werden teruggevonden. Over het lot van hun ouders is nog steeds niets bekend. De omstandigheden wijzen sterk op de zwijgende goedkeuring over deze gang van zaken door de autoriteiten van Uruguay, Argentinië, en Chili. Toen internationale organisaties om een verklaring vroegen, schreef kolonel Maynard van het Centraal Bureau voor Persoonsinformatie van de Uruguayaanse regering (OCIP): "... de kinderen waren leden van terroristengerezenen het gebruik van kinderen voor terroristische doeleinden... heeft het noodzakelijk gemaakt bepaalde stappen te ondernemen." Deze onheilspellende rechtvaardiging van het gebeurde belooft niet veel goeds voor andere vermiste kinderen. Wat is het lot geworden van, bijvoorbeeld, de 20-dagen oude Simon Riquelo, die in juli 1976 verdween en zeker de jongste "terrorist" ter wereld moet zijn?

Het Internationale Antwoord

In 1979 namen de Verenigde Staten weer een gedeelte van de militaire hulp aan Uruguay ter hand die ze vanaf 1977 tot dan toe gestaakt hadden. Ze stelden dat de situatie t.a.v. de mensenrechten tekenen van verbetering vertoonde. Het is erg moeilijk te begrijpen waarop die beslissing was gebaseerd. In 1979 werd de Uruguayaanse regering door bijna iedere internationale organisatie die zich met de rechten van de mens bezighoudt veroordeeld, inclusief de Commissie voor de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties, het Komitee voor de Rechten van de Mens van de VN, het Europese Parlement, de Amerikaanse afdeling van Amnesty International. De Inter-Parlementaire Unie en de IAO werken nog steeds aan de invrijheidsstelling van gevangenen parlementariërs en vakbondsleden. De Verenigde Staten hebben dan voor zichzelf misschien wel besloten dat de invrijheidsstelling van gevangenen die hun straf hebben uitgezeten een teken is dat de situatie aan het verbeteren zou zijn, maar er is weinig rechtvaardiging voor een dergelijk optimisme. De weerzinwekkende levensomstandigheden waarin degenen die nog steeds in de gevangenis verkeren (en zelfs het officiële getal van 1.655 is erg hoog voor een bevolking van nog geen drie

miljoen) moeten leven, vormen nog steeds een voortdurende bron van ernstige zorg. Aan de andere kant is daar dan ook nog de grote angst bij de ex-gevangenen om nogmaals gearresteerd te worden. Eén van de doeleinden van deze uiterst strenge gevangenisbehandeling is om de geest te breken van diegenen die in het verleden hun vraagtekens zetten bij het beleid van de huidige autoriteiten. Buiten de gevangenis-muren wordt dit door het leger bewerkstelligd, terwijl de gevangenisbewakers er binnen die muren voor moeten zorgen. Afgezien van het aantal politieke gevangenen breekt deze angst voor arrestatie en marteling iedere uiting van verzet bij voorbaat.

Misschien beschouwen de Verenigde Staten het Politieke Tijdschema als een teken dat het regime bereid zou zijn naar de democratie terug te keren. En terwijl de "liberalisatie" nooit veel méér geweest is dan een schoonheidsbehandeling, doen de verklaringen van Generaal Queirolo van eind 1979 vermoeden dat er nu zelfs nóg minder waarheid in de militaire plannen steekt. Alleen die leden van de traditionele partijen die openlijk met de militairen hebben samengewerkt zullen hun politieke rechten terugkrijgen, en de traditionele partijen zullen hun activiteiten pas ná het referendum over de grondwet mogen hervatten.

Tegelijkertijd heeft het Nationaal Bureau voor Public Relations (DINARP) alle commentaar op politieke aangelegenheden in de media verboden, tenzij het van de generaals van de strijdkrachten afkomstig is. De Verenigde Staten en hun Europese partners zijn waarschijnlijk zeer oprecht in hun wens t.a.v. de Uruguayaanse militairen, nl. dat deze zich verder van excessen zouden moeten onthouden, excessen die met hun oorlog tegen staatsondermijnende activiteiten gepaard gingen. Onderdrukkende militaire regimes binnen de westerse invloedssfeer voelen zich onbehaaglijk bij regeringen die het recht opeisen zich de verdedigers van de liberale democratie te noemen. In ieder geval is de weerstand van de volksbeweging in Uruguay gebroken en is het land weer veilig terug in de sfeer van het internationale kapitalisme.

Uruguay is voor het westen als afzetmarkt, investeringsbron of handelspartner van weinig belang. Desalniet-

temin heeft de duidelijk naar buiten gebrachte bezorgdheid van de westerse regeringen over de rechten van de mens, de aandacht afgeleid van de steun die iedere internationale geldschietersorganisatie waarin diezelfde regeringen vertegenwoordigd zijn, alsmede de vele multinationale partikulieren banken aan Uruguay gegeven hebben. In 1974 bewerkstelligde Vegh Villegas een lening van het IMF die het land van bankroet heeft gered. Sindsdien heeft Uruguay geen moeite gehad buitenlandse leningen te sluiten, terwijl buitenlands kapitaal, op zoek naar veilige en winstgevende investeringen, het land binnengevloed is. Zuid-Afrika heeft bijzondere belangstelling voor Uruguay getoond: in 1979 kondigde het plannen aan om nieuwe investeringen in Uruguay te doen. Van Vice-Admiraal Marquez is bekend dat hij de belangstelling van Zuid-Afrika voor een Zuid-Atlantische militaire alliantie deelt.

Konklusie

De militairen stellen dat zij een nieuw Uruguay aan het opbouwen zijn. Ze brengen veiligheid voor het volk en gezag in het land. Deze logica houdt een wrede ironie in voor de duizenden Uruguayanen (velen niet eens zelf betrokken bij politieke activiteiten), die in de handen van de militairen gevallen zijn. Voor de grote massa onder de bevolking, bewust van het feit dat de Tupamaros in 1972 doeltreffend waren verslagen, is het enig terrorisme dat ze de laatste jaren ervaren hebben dat van de regering geweest. Het Politieke Tijdschema heeft niets anders tot doel dan het bewerkstelligen en institutionaliseren van een kollektief geheugenverlies t.a.v. gevangenschap, ontvoeringen, martelingen en moord. Het is waar dat het vroegere Uruguay geen overlevingskansen had; een nieuwe generatie verrijst, van wie het politieke geheugen beperkt zal zijn tot de heerschappij der generaals, en nu al is er een nieuwe arbeidersgeneratie in nieuwe industrieën die niet in staat blijkt gebruik te maken van de vroegere ervaringen in de vakbondsstrijd. Maar het is in geen geval een uitgemakte zaak dat de militairen in al hun plannen zullen slagen. De ambities van individuele generaals vormen een wezenlijke bedreiging voor hun onderlinge eenheid: Generaal Queirolo is

nu voor vier jaar opperbevelhebber, vier jaar waarin hij een kans krijgt een machtsbasis op te bouwen die de andere bevelhebbers niet hebben.

Zijn ambities zullen waarschijnlijk een aanzet geven tot meer rivaliteit binnen de strijdkrachten. De economische bovenlaag is weinig gelukkig met het Politieke Tijdschema en met de beperkte rol die daarin voor de politieke partijen is weggelegd.

Uit onderhandelingen met de militairen zullen misschien wel wat concessies te halen zijn, maar deze zullen geen garantie vormen voor een permanente aanhang voor het regime bij de bevolking. Want uiteindelijk gaat het er niet om hoeveel presidentskandidaten worden toegestaan, of om het feit dat er nu wat meer of minder politici van de traditionele partijen hun rechten terug krijgen. Ook gaat het er niet alleen om de democratische rechten te herstellen, hoe-wel deze uiteraard van fundamenteel belang zijn.

Waar het werkelijk om gaat is om economische en sociale rechtvaardigheid. Deze rechtvaardigheid zal alleen maar bereikt worden wanneer de heerschappij der generaals gebroken zal worden door de strijd van het Uruguayaanse volk, gesteund door internationale solidariteit.

BIBLIOGRAFIE

- Amnesty International, *Political Imprisonment in Uruguay*: London 1979
- J.P. Barran and B. Nahum, *Historia Rural del Uruguay Moderno*, 6 delen: Ediciones de la Banda Oriental, Montevideo 1967-78
- CIDE, Comisión de inversiones y desarrollo económico, *Plan nacional de desarrollo económico y social*: Montevideo, 1966
- Committee for Human Rights in Uruguay, *Imprisoned in Uruguay - The Case of Washington de Vargas Saaccone*: London 1980
- Cuadernos de Marcha, *Uruguay*, Mexico 1979
- Henry Finch, *A Political Economy of Uruguay Since 1870*: Macmillans, forthcoming
- Instituto de Economía, Universidad de la República, *El Proceso Económico del Uruguay*: Fundación de Cultura Universitaria, Montevideo 1971, 2e ed.
- Inter-American Commission on Human Rights, Organisation of American States, *Report on the Situation of Human Rights in Uruguay*: Washington DC 1978
- E. Kaufman, *Uruguay in Transition*: Transaction, New Brunswick 1979
- A. Labrousse, *The Tupamaros*: Penguin, Harmondsworth 1973
- Latin American Review of Books, *Generals and Tupamaros*: London 1974
- Problèmes d'Amérique Latine, notes et études documentariées, Deel XLIX, nummers 4485-4486, 6 november 1978, *Uruguay*: Secrétariat Général du Gouvernement, Direction de la Documentation Française
- United States House of Representatives, *Human Rights in Uruguay and Paraguay*, Hearings before the Subcommittee on International Relations, House of Representatives, 17 juni, 27 en 28 juli, 4 augustus 1976: US Government Printing Office, Washington 1976
- M. Weinstein, *Uruguay, the Politics of Failure*: Greenwood Press, Connecticut 1975

AANHANGSELS1. De schending van de Rechten van de Mens

De Inter-Amerikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens van de Organisatie van Amerikaanse Staten heeft twee rapporten uitgebracht over de situatie in Uruguay t.a.v. deze rechten. De konklusies van deze rapporten worden hieronder weergegeven. (Eng.: LAB-vertaling)

Februari 1978

Na een zorgvuldige en objectieve analyse van de informatie en de bewijsstukken die toegankelijk waren voor de commissie, is men tot de konklusie gekomen dat Uruguay een regime heeft dat de rechten, zoals deze in de Amerikaanse Verklaring over de Rechten en Plichten van de Mens erkend zijn, heeft geschonden.

Het aantal klachten uit Uruguay en van andere betrouwbare bronnen, samen met de reacties van de regering van Uruguay zelf op de verzoeken om nadere informatie en de reacties op de aanbevelingen, door de commissie gedaan, stellen de commissie in staat te bevestigen dat in Uruguay de hierna volgende Rechten van de Mens op ernstige wijze geschonden zijn: het recht op leven, vrijheid, veiligheid en fysieke onschendbaarheid van ieder individu; het recht op vrijheid van mening, meningsuiting en gedachtenwisseling; het recht op gerechtigheid; het recht op een eerlijk proces; het recht om te vergaderen en om verenigen op te richten; het recht om een verkiezingsstelsel uit te brengen en deel te nemen aan de regering.

Oktober 1979Overwegende

a. het karakter van de officiële verklaringen van de regering van Uruguay t.a.v. de presidentsverkiezingen, aangekondigd voor 1981;

b. de weigering van de regering zeer belangrijke bewijsstukken over te leggen, opgevraagd door de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens, zoals bijv. kopieën van lijk-

schouwingsrapporten;

c. de aanklachten die de commissie heeft ontvangen betreffende illegale arrestaties, willekeurige inhechtenisneming, ontvoeringen en verdwijningen, uitgevoerd door de Uruguayaanse veiligheidstroepen gedurende de periode in dit rapport beschreven, zowel binnen als buiten het land zelf, vermoedelijk in samenwerking met de veiligheidstroepen van andere landen;

en

d. de dood van gedetineerden als gevolg van mishandeling in de periode dat zij in handen van de politie waren;

kan de commissie alleen maar konkluderen dat de situatie die haar eerste rapport rechtvaardigde, nog steeds voortduurt, evenals het feit dat de redenen nog steeds bestaan om een overeenkomst met de Uruguayaanse regering te sluiten over het zenden van een speciale groep waarnemers van de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens ter plaatse.

De commissie merkt voorts op dat het aantal klachten t.a.v. de schendingen van de fundamentele Rechten van de Mens is afgenomen, maar dat de regering geen doeltreffende maatregelen heeft genomen om de misstanden die in het verleden hebben plaatsgevonden aan te pakken, noch om te voorkomen dat gelijksoortige misstanden in de toekomst zullen ontstaan door gebruikmaking van de wet op Noodveiligheidsmaatregelen en de andere wettelijke beschikkingen van het land.

In 1977 gaf Amnesty International (AI) het volgende verslag vrij van de ervaringen van een Uruguayaan in een Uruguayaans martelcentrum. In de inleiding tot deze getuigenverklaring stelt AI:

De inhoud van dit rapport komt overeen met de bewijsstukken die AI ter beschikking had t.a.v. de behandeling van politieke gevangenen in Uruguay, en, in het bijzonder t.a.v. het bestaan van martelcentra. Volgens de informatie die AI tot haar beschikking had is het martelcentrum, gemeenzaam bekend onder de naam El Infierno, gelokaliseerd in een militaire kazerne van het bataljon van de 13e Gewapende Infanterie (Batallon

de Infanteria Blindada no. 13). Het twee-verdiepingen hoge gebouw wordt helemaal beschreven in andere getuigenverklaringen die AI bereikten. Een aantal specifieke voorvallen, geciteerd in deze getuigenverklaring, worden bevestigd door andere bronnen. AI heeft, bijvoorbeeld, betrouwbare informatie dat Nuble Yic uit Cerro, in maart 1976 ten gevolge van marteling stierf.

El Infierno (De Hel)

Het leven binnen een Uruguayaans martelcentrum - een getuigenverklaring

Noot van de auteur:

Tientallen Landgenoten zouden een authentieke, helderder rapport kunnen schrijven dan ik, maar zij verkeren niet in de omstandigheden dat zij dit kunnen doen. Sommigen van hen zijn in de gevangenis, anderen liggen begraven in de één of andere vochtige boomgaard; dus is het mijn taak om dit neer te schrijven, in plaats van de mensen die het beter zouden kunnen. Zelf heb ik nog maar een klein deel van de wreedheid van het totalitaire regime meegemaakt.

Alle namen in dit verslag zijn gefingeerd. De rest is de pijnlijke waarheid.

Montevideo, november 1976

In de jaren 1975 en 1976 waren honderden Uruguayanen - waaronder ikzelf - in El Infierno (De Hel). Iemand, we weten niet wanneer, heeft het ooit zo genoemd. De plaats maakt haar naam waar.

Wat is El Infierno dan? Een plaats die nog niet gelokaliseerd is. Door aantekeningen van kameraden met elkaar te vergelijken en door met elkaar te praten, zijn we tot de konklusie gekomen dat er tenminste drie of vier van dit soort hellen moeten bestaan. De martelirgen worden zowel in partikuliere huizen als in gevangnissen en kantoren uitgevoerd, maar El Infierno is een plaats die enkel en alleen gekreëerd is om dienst te doen als martelcentrum. Na een aantal dagen kwam ik voor mezelf tot de slotsom dat er ongeveer 500 mensen

zijn. Mijn nummer was honderd en nog wat. Ik was werkelijk met afschuw vervuld toen ik op een dag om nummer 345 hoorde roepen.

Hoe bereik je El Infierno? Op de vloer van een partikuliere auto of vrachtwagen, geblinddoekt met de handen geboid op je rug. Aanvankelijk kom je op een plek terecht waar absolute stilte heerst. Ik probeerde iets te ruiken - dat was alles waartoe ik in staat was. Ik kon de zee of het landschap niet ruiken, alleen maar bomen, bomen in de lente.

Toen kwam het eerste verhoor - dat ging nog vrij mild toe, "Naam?" "U heeft mijn identiteitskaart al", zei ik. Het antwoord kwam: mijn eerste trap. Adres? Beroep? Politieke kleur? De naam van mijn ouders? (ook al zijn die al lang overleden). Einde van het eerste verhoor. Mijn konklusie: ik weet niet waarom ik hier zit.

Ik strompelde El Infierno in. Mijn eerste indruk was die van muziek, harde muziek: tē hard; luidsprekers waaruit valse neger- of Cubaanse dansmuziek kwam. Ik moest gaan zitten en kreeg een stuk karton met een nummer aan een touwtje om m'n nek. Maar dit ontdekte ik pas later toen ze mijn nummer riepen en ik niet reageerde. Het was een harde leerschool. Ze sleurden me aan het stuk touw om m'n nek over een stapel blikjes, houten planken en kratten. Hierdoor viel ik drie keer en iedere keer kreeg ik een stomp in m'n ribben met de woorden: "Dat is om je goed te leren lopen, kommunistisch stuk vuil." Ik moest leren om blind te zijn.

Het leven was altijd hetzelfde in El Infierno. Je zat altijd, en altijd zoals het hoorde: zonder je voeten te bewegen of je hoofd te laten hangen. Ik was aangekomen op de middag van 7 november. Ik probeerde koste wat het kost onderscheid te maken tussen dag en nacht - waarom wist ik niet, maar toch deed ik het. Het leek alsof het altijd even laat was, een eeuwigdurende nacht voor mensen zonder ogen. Maar we hadden wel oren en we konden alles horen: het gehooft van de mannen en vrouwen, het onbeheerste gemjammer én het gekreun van diepe pijn. Ik herkende onmiddellijk de kreten van een vriend. Op dat moment begon voor mij de marteling: mijn eigen persoonlijke marteling.

Na een tijdje brachten ze me wat voed-

sel. Ik had helemaal geen honger, maar herinnerde me de raad van een vriend nooit een kruimel voedsel van je vriend te weigeren, omdat je nooit kon weten wanneer je meer kreeg. Hij had gelijk. Het was een vloeibare massa en leek meer op uitwerpselen dan op voedsel. Maar ik at het op. Vriend: je had gelijk. Pas de volgende avond kreeg ik weer wat uitwerpselen.

We zaten allemaal op nummer in een rij hoewel de nummers niet op volgorde liepen. Er klonk voortdurend geschreeuw en voortdurend die muziek, die me krankzinnig maakte. Ik geloof niet dat de anderen daar ook zoveel last van hadden. Ik vroeg ze hoe ze het vonden, maar niemand scheen deze vorm van marteling zo erg te vinden als ik. Er klonk een onbeschrijfelijk lawaai uit de luidsprekers die aan beide kanten van de ruimte stonden opgesteld en waardoor allerlei verschillende stations werden uitgezonden. Hierdoor, en ook door het volume alleen al, kon je je er ook niet voor afsluiten. Het ging de hele nacht door, zoals ik op mijn eerste dag merkte. We schoven onze stoelen naar de andere kant van de ruimte, om wat dichterbij wat je de rechter luidspreker zou kunnen noemen te zitten, maar geen van de twee was ooit eens even stil.

De nacht ging langzaam voorbij, en leek precies op de dag, behalve dat er duidelijk minder bewakers waren, tenzij een aantal van hen gewoon sliep.

Bij het aanbreken van de dag begonnen ze bepaalde nummers af te roepen. De eerste dag van mijn verblijf daar, herinner ik me, waren dat de nummers 39, 43 en 117. Een kwartier tot een half uur later beseftte ik waar ze naar toe waren gegaan. Nummer 39 was een vrouw, zoals ik later zou ontdekken, en ik hoorde haar die morgen schreeuwen. De "martelmachine" (martelkamer) was wel héél dichtbij.

De andere twee waren mannen. Ze vloekten en schreeuwden. De vrouw schreeuwde steeds zwakker en met grotere tussenpozen. Even later hoorde ik hen met stoelen en andere voorwerpen slepen, en merkte beweging naast me. De eerste kameraad, ik herkende haar, bleef maar huilen. Ze huilde altijd tijdens iedere marteling. Iemand werd naast mij neergezet. Ik wilde iets

zien - een gezicht - of wat dan ook. Ik begon mijn blinddoek te bewerken; dit was niets meer dan een stuk breed plastic plakband, dat direct over mijn ogen zat geplakt, met daaroverheen een heel strak verband. Dit geeft een afschuwelijke hoofdpijn. Mijn handen zaten zo voor mijn lichaam gebreed dat ik mijn vingers tussen mijn blinddoek en mijn neusbeen kon schuiven. Ik kon de vloer en mijn handen zien -- niets meer. Het was een betonnen vloer en de harde stoelen bleken van hout te zijn. Deze ontdekkingen verbijsterden me. Niemand zag wat ik aan het doen was, maar dat was puur geluk, want later zag ik soldaten die met machinegeweren in een rij tegenover ons stonden. Waarschijnlijk was het feit dat ik zo klein ben een voordeel, omdat ik zo min of meer achter de persoon vóór me verborgen stond. Ik ging verder met het onderzoeken van mijn omgeving. Rechts van me lag een plas, veroorzaakt door no. 39 die net in de "machine" was geweest. Ze zat op haar stoel, bewusteloos en drijfmat, vastgebonden onder haar oksels. Ik bewoog me niet en bleef werkelijk doodstil zitten, uit angst dat iemand mijn nummer zou afroepen. Even later leunde ik een beetje met mijn hoofd achterover en kon ik duidelijk de bewakers zien die tegenover ons stonden. Achter hen lagen een soort matrassen, en op één daarvan zag ik een hele oude man (hij leek wel 100) met grijs haar liggen; ik realiseerde me dat hij degene was die alsmaar kreunde. De vrouw naast me hoestte. Ze vroeg om wat water en er werd haar gezegd dat ze dat kon krijgen als ze hen verteld had wat ze hen moest vertellen. Ze gaf geen antwoord.

Zo langzamerhand begreep ik dat er stoelen vóór, achter en naast me stonden. Ik kon de stoel vóór me met mijn voeten aanraken, maar niet die achter en naast me. Toen trapte ik tegen de stoel vóór me en kreeg een rauwe hoest terug bij wijze van antwoord: ik had contact met iemand gehad. De volgende dag ging al even langzaam voorbij als de nacht. Het was mijn tweede dag in El Inferno. Een stem, die ik herkende, vroeg of we misschien even mochten staan. Stille. De sfeer was gespannen. Iemand anders vroeg: "Mogen we even gaan staan?" Dat zou heerlijk zijn. Het was duidelijk dat ze de zaak aan het bespreken waren.

Toen schreeuwde één van hen: "Goed dan". We stonden met een zucht van verlichting, maar ook met kreten van pijn, op. Toch was het de fijnste gewaarwording die je kon hebben. Ze wisselden de wacht: dáárom waren ze zo aardig geweest. De volgende bewakersploeg kwam direkt daarna binnen: "Zitten iedereen!" "Rechtop! Opletten! Niet bewegen! Hou die hoofden en voeten stil! Hoerejongens!" Er werd getrapt en gestompt; stoelen en kreunende mensen werden omver geslagen. Zo deden zij triomfantelijk hun intrede. Dit was hun manier om goeiemorgen te zeggen. De vrouw naast me viel. Iemand maakte aanstalten om haar te helpen: "Stil zitten, stuk vuil!" Ze bleef voor God weet hoe lange tijd bewusteloos op de grond liggen. Toen vroeg ze om wat water en iemand, wiens stem heel jong klonk, gooide een emmer vol over haar heen. En in tegenstelling tot wat je dan in de bioscoop ziet, verloor ze haar bewustzijn opnieuw.

Ze kondigden aan dat we naar de W.C. mochten, maar braken hun belofte. We brachten de hele middag door met het luisteren naar negerdanzmuziek en pop. Ik kon niet meer tegen het geluid uit de luidsprekers. Ik werd gek. Daar was ik van overtuigd, dat ik aan het eind van de tweede dag krankzinnig zou zijn geworden. Ik moet proberen om afstand te nemen om dat te voorkomen. Het beste zou waarschijnlijk zijn om me op het ritme te concentreren - ik kende geen één van de teksten. Als ik niet iets deed zou ik gek worden. Ik stak mijn geboeide handen op. "Wat wil je?" "Ik wil naar huis". Wat een stormiteit! Het had me mijn leven kunnen kosten. Maar ik slaagde erin m'n aandacht van de luidsprekers af te wenden en begon de voeten van de bewakers te bestuderen. Ze droegen spijkerbroeken en "Oxford bags". Je kon aan hun stemmen horen dat ze heel jong waren. Ze hadden gym schoenen aan om zachtjes heen en weer te kunnen lopen. Ik voelde hen bewegingloos naast of achter me staan. Zo nu en dan riepen ze iets tegen elkaar terwijl ze bijnamen gebruikten ("Pocho", "Caïman") en toen er antwoord kwam hoorde ik dat er een paar vlak naast me stonden. Je was werkelijk nergens zeker van: op iedere gevangene kunnen mischien wel drie of vier bewakers geweest zijn.

Mijn tweede dag liep teneinde. Oh! Om

naar de W.C. te kunnen gaan - zo onderhand moest ik werkelijk heel nodig. Ik tilde mijn handen op en ze leidden me weg. De toiletten waren aan het eind van de kazerne. Er zaten geen wasbakken bij en er waren maar 3 W.C.'s. Er zaten geen deuren in en ik moest in het openbaar mijn behoefte doen. De bewaker die me daar naar toe had gebracht begon tegen iemand te fluisteren. Ik was op mijn hoede - ik had horen vertellen dat er zowel mannen als vrouwen werden verkracht. Nu ik alléén met ze was had ik er spijt van dat ik gevraagd had naar de W.C. te mogen gaan. Ik reageerde met allerlei grofheden op hun onhebbelijke aanrakingen en probeerde zo hun gevoel voor manlijkheid te ondermijnen. Ik kan werkelijk niet beschrijven wat dit voor schepsels waren. Ze dwuden me al lachend terug in mijn stoel. Deze keer was ik er goed uitgekomen, maar ik hoorde dat het erg onverstandig was om alleen naar de W.C. te gaan en voortaan tilde ik alleen mijn handen op als anderen dat ook deden. Een aantal maanden later vertelde een kamerad mij hoe hij in dezelfde W.C. door drie mannen was verkracht. Ze waren ongetwijfeld onder invloed van drugs geweest, want hij had geen alcohol geroken. Ze hadden hem van tevoren een prop in z'n mond geduwd om te voorkomen dat hij ging schreeuwen. Deze voorzorgsmaatregel werd echt niet voor ons genomen, maar waarschijnlijk deden ze het voor hun superieuren of om te voorkomen dat hun collega's een en ander over hun perverse of ontrouwe handelingen te weten zouden komen.

Nadat ze hem hadden verkracht hadden ze een aantal exemplaren van ons klandestien uitgegeven politieke manifest (geschreven met de bedoeling het volk te informeren) in zijn anus vastgeklemd. Hij verloor z'n bewustzijn en kwam bij in een soort ziekenhuis; hoe lang hij bewusteloos was geweest, wist hij niet.

De Martelmachine

Op mijn derde dag in El Infierno sleurden ze mij van mijn stoel zonder mijn nummer af te roepen, en lieten me een trap naast de muur beklimmen. De geelbetegelde treden waren helemaal uitgesleten. Ik stond op het punt om mijn eerste verhoor in de martelkamer te

ondergaan. Die morgen zouden ze een man ondervragen en ik moest daarbij zijn zodat ik wist wat me te wachten stond. "Kun je het horen?", vroeg een man. "OK, als je niets vertelt zul je dezelfde behandeling krijgen."

Ik wist wie de ondervraagde man was en wat ze van hem wilden weten. Ik wist ook dat hij het hen niet zou vertellen. Uit wat ze bespraken kon ik onmaken dat hij hier al een hele tijd was. De manier waarop hun stemmen weerkaatsten deed me vermoeden dat het een kleine ruimte was. Misschien stond er een tafel in. Ze lieten me in een stoel zitten en brachten me iets dat op een asbak leek en zetten die rechts van me neer, ter hoogte van mijn schouder. Later hoorde ik dat het een tane-recorder was. Dat werd me door dezelfde vriend verteld die op dat ogenblik in het kamertje werd gemarteld. Hij lag te kreunen op de vloer. De avond daarvoor hadden ze hem aan zijn armen ongehangen om hem alvast murw te maken. Dat murw maken kan op alle mogelijke manieren gebeuren. Het kan bestaan uit elektrische schokken op de genitaliën of op andere gevoelige delen van het lichaam; of je kan in elkaar geslagen worden. Viel je flauw; dan kreeg je een "onderwaterbehandeling", wat inhield dat ze je hoofd onderdompelden in een grote emmer vol uitwerpselen, urine en water. De stank is onverdraaglijk. Hij vertelde me dit, en andere dingen, toen hij een aantal maanden later op de vloer mocht zitten en zo nu en dan mocht praten. Hij vertelde ons nooit écht alles wat ze met hem deden en de dingen die ze met ons deden vertelden wij hem ook niet allemaal. We konden de eerste, meest pijnlijke en meest vernederende dingen niet zeggen.

Drie-en-zestig dagen en nachten achtereen werd hij op deze manier door hen gemarteld. Zijn lichamelijke en geestelijke kracht waren zo groot, dat maanden later, toen hij El Infierno had verlaten en in de kazerne zat, hij voor allerlei martelexperimenten werd gebruikt. Een officier, vergezeld door leerlingen die een voorbeeld uit de praktijk te zien zouden krijgen, had de leiding over deze experimenten. El Flaco (een bijnaam die "de dunne man" betekent) was het proefkonijn. De officier begon altijd met het aanwijzen van de meest gevoelige lichaamsdelen met het oog op martelingen door

elektrische schokken (genitaliën, gezicht, oksels). De leerlingen brachten de schokken dan toe en leerden hun lessen op deze manier zeer grondig: wel met het risico dat El Flaco ieder moment het leven erbij kon laten.

Uiteindelijk herkende iedereen in El Infierno de schreeuwen van El Flaco. Hij hield nooit één moment op de martelaars uit te vloeken. Dat was alles dat ze uit hem kregen: vloeken, geen enkele inlichting over wat dan ook. Marteling noch vernedering waren in staat hem te breken, en zelfs wanneer zij hem niet aan het martelen waren bleef El Flaco hen uitvloeken.

Ik weet van veel mensen dat zij op dezelfde heldhaftige manier gehandeld hebben. In El Infierno verlies je het besef van dag en nacht heel gemakkelijk; s' ochts één bezoek aan de "machine" is hiervoor voldoende. Het overkwam mij op een dag ook; maar ik kon mezelf de volgende dag heroriënteren toen op de radio het nieuws van drie uur 's-middags werd aangekondigd. Het was een fout van de bewakers en ze zetten dan ook onmiddellijk een ander station op. Ze lieten ons nooit het nieuws horen.

De aantallen nemen toe

Er bleven maar nieuwe gevangenen komen. Ze kwamen altijd op dezelfde tijd van de dag, vooral in het begin.

De stank was afstotend. Een aantal vrouwen had gemeenstrueerd maar mocht zich niet wassen. Eén van hen vertelde, in de W.C., dat ze al drie-maal gemestrueerd had zonder zich ook maar één keer te mogen wassen. En wanneer je gefolterd werd begon je vaak tegen wil en dank te urineren zodat je kleren nat werden. Onze kleren zaten ook onder iets dat waarschijnlijk voedsel was. Aangezien we onze borden nergens neer konden zetten en we geboeid waren, konden we ook niet anders dan met ons eten knoeien. We stonken.

Het was een koud voorjaar en wanneer we stil moesten zitten hadden we het steenkoud. Soms gaven ze ons dekens, maar wanneer de volgende bewaker dienst had nam hij ze ons weer af.

De vierde nacht gooiden ze de meesten van ons op vuile dekens uit de soldatenkazerne. Dit was om ons te helpen slapen. We lagen daar, min of meer opgestapeld, mannen en vrouwen door elkaar, vier tot vijf uur lang, en leden

onder onze eigen stank. Het allerergste was dat ze naar ons bleven kijken en dat ze, wanneer iemand wegdoezelde, een emmer water over hem heengooide, hem aan de haren trokken of hem traptten. De vrouwen moesten hun borsten beschermen.

Plotsling rende er dan eentje die Chico heette met volle vaart over onze uitgestrekte lichamen. Je kon je niet bewegen door ruimtegebrek. Ik kreeg moeilijkheden bij het ademen. Waarschijnlijk heeft één van hen dat aan zijn superieuren verteld (misschien dat hij ervan op de hoogte was dat ik aan astma lijdt). Hij kwam naar me toe en haalde me uit de stapel mensen weg. Dit was nog erger - het was verschrikkelijk. Ik lag aan de voeten van iemand die onsamenhangend aan het praten was. Ik luisterde en herkende de stem van iemand van wie ik hield, maar alles wat ik hoorde was afschuwelijk. Alleen ernaar luisteren deed me al lijden. Het leek of er geen einde aan die nacht kwam. Toen ik uit El Infierno kwam ontdekte ik dat de kameraad die ik dacht gehoord te hebben nooit gevangen had gezeten. Wat kunnen we onszelf voor de gek houden! Ik zou hebben kunnen zweren dat hij het geweest was! Alles, alles is daar verward en je bent in staat te geloven dat je luistert naar je vader of naar je eigen kinderen.

Het martelen ging de hele dag door. Ze bleven mensen weghalen, in groepjes van drie of vier. Ze sleurden hen later weer terug en gooiden hen op de vloer, of, af en toe als ze er werkelijk héél slecht aan toe waren, op de matrassen. Veel van hen kreunden dan niet eens meer: ze hadden het bewustzijn verloren. Degenen onder ons die nog niet aan de beurt geweest waren (ik hoorde bij diegenen) werden doodsbang. Van tijd tot tijd slaakte iemand een zwakke kreet en de kameraad die alsmaar huilde, huilde de hele dag door. Ze namen haar tegen de avond mee. Ik kon haar in de verte horen schreeuwen. Haar kreten werden luider en luider. Ze schreeuwde, ze was doodsbang: ze was panisch. Ze was echtgenote en moeder. Ik kende haar goed. Nu zit ze in de Punta de Rieles-gevangenis. Plotsling, heel onverwacht, hield alles op. Er viel een grimmige stilte. Iemand rende. Er werd gefluisterd. De marteling stopte, en ook het geschreeuw. Er gingen een paar minuten voorbij.

Plotsling startte er een auto, die we in de verte hoorde verdwijnen. IEMAND WAS GESTORVEN. Het deed er niet toe of diegene oud of jong was, man of vrouw: iemand was gestorven. Een uur later hadden ze zichzelf weer onder controle. De radios worden weer aangezet en de één of andere pummel vertelt een mop. Hij is de enige die erom lacht, zelfs zijn vrienden lachen nu niet met hem mee. Diezelfde avond begonnen de dienstdoende bewakers onze gewrichten "zacht" te maken; ze gaven ons elektrische schokken terwijl we op onze stoelen zaten. Om de dingen nog erger te maken hadden ze een desinfecterend middel over de betonnen vloer uitgesprekend om onze geur te kamoufleren, en dit verhoogde ook het effect van de schokken.

Het verraad

Op een dag was het dan mijn beurt voor de planton (gedwongen staan), samen met twee anderen: een man, die naar zijn stem te beoordelen over de 60 was, en een jonge vrouw, een meisje nog. Bij de plantonbehandeling moet je met je benen van elkaar staan. Je kan op geen enkele manier omvallen, maar om uren zo te staan is erg moeilijk. Bij het vallen van de avond zakte de oude man in elkaar en drie van de bewakers begonnen hem te ondervragen. Ze dreven hem bijna tot waanzin. Ze vertelden hem allerlei shockerende dingen over zijn vrouw en schoondochter, en over wat ze hierna met hem zouden gaan doen. Ik maakte uit de ondervraging op dat de oude man twee zonen had, allebei fijne kerels en harde werkers. Toen de nacht inviel "verraadde" de oude man zijn twee zonen. De jonge vrouw huilde zachtjes. Een jaar later hoorde ik dat ze alle drie in dezelfde gevangenis hadden gezeten en kon ik het verhaal afmaken. De oude man werd tenslotte werkelijk gek; hij deed de hele dag niets anders dan bidden en vroeg zijn zonen hetzelfde te doen. Ze spraken nooit meer met hem, maar zij gaven hem hun dekens in koude nachten, zodat hij niet zou doodvriezen; de soldaten behandelden hem heel slecht, en bespotten hem daarbij ook nog eens: zijn beloning voor zijn "medewerking". De tweede week was beter te verdragen; mijn ruggegraat raakte geleidelijk

aan het eindeloze zitten gewend. Maar ik werd nog steeds gek van de muziek. Op een dag neurieden we de wijs van een tango en ik herkende de stem van X. Ze was een geweldige vrouw. Haar geest brak nooit en ze sprak de bewakers heel minzaam aan alsof het kinderen of simpele zielen waren. Ik ben er nooit achter gekomen wat zij allemaal heeft moeten doorstaan, maar ik kan me er wel een voorstelling van maken.

Aan het einde van de week merkte ik dat de bewakers georganiseerder gingen optreden en alle hulpmiddelen kregen die ze nodig hadden.

Ze hadden bijvoorbeeld de beschikking over maar één dokter. Hij had de supervisie over de martelingen, en tijdens de ondervragingen hoorde ik hem adviezen geven over de delen van het lichaam waarop iemand die de één of andere ziekte had het beste geslagen kon worden. Dergelijke details werden door de dokter behandeld. Het kwam hen niet zo goed uit als er iemand kwam te overlijden, maar zo af en toe, als gevolg van over-enthousiasme en van drugs, maakten de handen van de beul wel eens een foutje. Sommige mensen stierven ten gevolge van deze foutjes.

Aan het einde van deze tweede week kwam er een mannelijke verpleger bij. Na een tijdje waren we in staat hem te herkennen. Hij was een jonge, homoseksuele politie-agent, wiens naam met een A. begon. Hij deelde het één of andere medicijn uit aan de vrouwen en ook aan de oudsten van ons.

Nummer 69 was zwanger. Ik heb haar drie maal gezien: één maal bij de plantation, één maal op de grond en éénmaal toen ze een miskraam kreeg, op een vroege morgen. We hoorden haar bewegen en kreunen, en konden raden wat er aan de hand was. Ze werd daar ter plekke behandeld, op die vieze matras op de grond. Daar werd een leven voortijdig beëindigd. Het jongetje zou nu zó oud geweest zijn dat hij had kunnen leren hoe het is om op het warme zonnige strand te lopen. Later hoorde ik, omdat ze besloten hadden dat het te riskant zou zijn om haar te slaan, dat ze hete naalden onder haar nagels hadden gestoken om haar te dwingen te zeggen waar haar echtgenoot was: ze konden hem niet vinden. Toch was dat laatste erg gemakkelijk geweest: hij werd al tijden

door andere autoriteiten vastgehouden en ze wisten het niet eens. En omdat ze dat niet wisten gooiden ze een leven weg, vermoordden ze een kind!

Weer een andere dag controleerden ze de blinddoeken. Het was duidelijk dat veel mensen hetzelfde gedaan hadden als ik. Ze waren doodsbenauwd dat we hen zouden herkennen. Bij iedereen werd het plastic plakband vervangen door nieuw en werden de blinddoeken weer strak aangehaald.

Ku, op het ogenblik dat ik dit schrijf, hou ik zo'n blinddoek vast, vervaardigd van een goeie kwaliteit grof katoen. Op de rand staat heel duidelijk: "Made in USA". Die van mij was niet van een dergelijk goeie kwaliteit; die was in feite niets meer dan een vod, aan flarden gescheurd bij de één of andere politie-overval.

Een heldendaad

Op de morgen dat ze de blinddoeken controleerden, hadden ze ontdekt dat één van de jongens gaten in de zijne had gemaakt voor zijn ogen en dat hij een paar dagen lang alles had kunnen zien wat er zoal gebeurde.

Ze waren vergeten plakband onder de doek te doen. Wat een lef! Later hoorde ik dat hij uit Minas kwam. Maar hij moest er een hoge prijs voor betalen. Ze deden het plakband op zijn ogen en staken er toen hun vingers in: "Nou zul je nooit meer wat kunnen zien, vuilak", zeiden ze. Hij sprong van pijn op en neer.

Toen hij uit El Infierno kwam brachten ze hem naar het militair hospitaal en ik weet dat dit om zijn ogen was, hoewel ik niet weet hoe het uiteindelijk met hem is afgelopen.

Maar op een dag kwam ik zijn zoons in het park tegen en ik vroeg hen of hun vader iets nodig had; "Een bril", was hun antwoord.

El Infierno was zowel voor de bewakers als voor ons een hel, hoewel zij duidelijk veel beter af waren. Hoeveel beter? Dat vertelt het volgende verhaal.

Op een morgen werd een grote groep van ons mee naar de toiletten genomen; (we mochten nu naar het toilet, maar alleen voor de ontlasting). Ze hielden ons in de gaten. Door ons voedsel en het vele stilzitten kregen we steeds meer last van verstopping en bleven we allemaal lang op de W.C. zitten.

Die morgen was er maar één bewaker bij. Hij riep één van zijn kollega's maar die kwam niet, dus uitte hij zijn woede daarover op ons. Hij begon er in het wilde weg met handen en voeten op los te slaan. Niemand bewoog. We wachtten tot we geslagen zouden worden, zonder dat we enig idee hadden waarvandaan de klap zou komen. We schreeuwden niet eens. De bewaker gebruikte steeds meer geweld. Sommige vrouwen vielen en sloegen met hun hoofd tegen de muur en de bakken van de toiletten. Kollega's van de bewaker hoorden wat er aan de hand was en hij werd onder dwang weggesleurd. Hij was gek geworden. Net als Dante's Inferno kende ook deze hel zijn eigen regels.

De Nacht van de Honden

De nacht van de honden was één van de ergste nachten. We hadden allemaal al honden horen blaffen en ons voorstellingen gemaakt van fijne, trouwe dieren zoals we ze vroeger als huisdier gehad hadden en waarvan we, net als van kinderen, zoveel houden. Maar deze honden waren heel anders, zoals me zou blijken. Ze lieten drie mensen, een vrouw en twee mannen, hangen in een hoek. De vrouw aan haar haren en de mannen onder hun oksels; hun voeten hingen zo'n 4 à 5 centimeter boven de grond. Daaronder stonden de honden te blaffen. Ik kon die drie mensen vóór me zien, zoals ze daar hingen, trillend van angst. De vrouw (gelukkig voor haar) verloor haar bewustzijn. De honden hielden geen ogenblik op met blaffen. Toen het begon te schemeren vroegen de bewakers of ze de bevelvoerende officier te vertellen hadden. Niemand gaf antwoord. Ze brachten de vrouw weer bij kennis door water over haar heen te gooien en stelden haar dezelfde vraag. Ook zij antwoordde niet. Ze haalden haar naar beneden en gooiden haar op de grond. De honden vielen haar aan. "Rustig, Fox", zei één van hen. De hond gromde liefdevol naar zijn baas. Toen gingen ze allemaal weg: de honden en de mannen. De laatsten langzaam en doelbewust, de honden volgzzaam, trouw en moordlustig. Kort daarna sneed iemand anders de touwen door en vielen de mannen op de grond. Ik kan me de pijn voorstellen die ze moesten voelen. Wanneer je op zo'n manier hebt gehangen, urenlang, stroomt al het bloed naar je

armen en benen, en als je dan plotsling valt is die pijn bijna niet te verdragen.

Nadat ze waren gevallen lagen ze daar bewegingloos op de grond. Yic, de man uit Cerro, stierf. Dit was voor hem de laatste marteling geweest. Zijn vrouw had hem in de kazerne gezien toen zijn bezoekverbod was ingetrokken. Vóór de bewakers en de andere gedetineerden hād hij het uitgeschreeuwd, tegen iedereen: hoe hij had geleden en hoezeer ze hem hadden gemarteld. Daarna werd hij terug gebracht naar El Inferno, waar hij stierf, hangend boven een stel honden. Hij verliet El Inferno net zoals hij er was binnengekomen: zwijgend. Degenen die zijn doodskist openden, ondanks een verbod hiertoe, zagen zijn donkerverkleurde benen en zijn opengereten lichaam.

De Melk

Op een avond, ongeveer een maand later, liep een bewaker de rijen langs om te vragen of er iemand was die wat melk wilde. Zo'n aanbod had ik nog niet eerder gehoord. Natuurlijk wilde ik wel wat. Veel mensen sloegen het aanbod af. Degenen die het accepteerden kregen het allemaal uit dezelfde kan. De melk was koud, verleidelijk, en zag er temidden van alle viezigheid ongelofelijk zuiver uit - net als de kan. Ik weet niet hoe lang het geduurd heeft ná het drinken van de melk voordat ik weer bij kennis kwam. Tot de dag van vandaag weet ik niet zeker of de melk er de oorzaak van was dat ik flauwviel, maar plotsling viel ik in een peilloze diepte vol kleuren en vreemde vormen. Mijn tante Adela was er ook met een enorme bos rozen: iedere roos had de afmeting van een drie-vierjarig kind. Ze hadden prachtige, heldere kleuren. Mijn tante was er, maar tegelijkertijd wist ik dat ze er niet was. Ik wist heel goed waar ik was en ik wist dat mijn tante daar nooit óók kon zijn; toch strekte ik me uit om haar aan te raken. Ik werd achterdochtig en wilde niet nog meer melk. Maar toch bracht ik het gebeure niet met de melk in verband. Ik weet nog niet zeker of mijn achterdocht gerechtvaardigd was, maar ik heb mensen altijd aangeraden om die melk niet te drinken, ook al had ik het misschien helemaal mis.

In alle gevangenissen in ons land is het normaal dat er drugs worden toegediend waarvan men gaat hallucineren. Iedereen reageert er weer anders op, maar toen we alle aantekeningen met elkaar vergeleken, zagen we dat niemand echt helemaal van de werkelijkheid losgekoppeld was geweest. De drugs deden ons het bewustzijn gedeeltelijk verliezen, maar we raakten niet in vervoering, zoals de mensen in Amerikaanse films over drugverslaafden. Iedereen ervaaarde zijn verbeeldingswereld veel intenser door van alles te zien - de natuur, de zee, velden, e.d. Een kameraad vertelde ons dat hij de zee had gezien en de golven om zijn voeten had voelen spoelen, terwijl er tegelijkertijd een bewaker naast hem stond te zingen.

In de hele volgende maand werden de gevangenen konstant door elkaar gegooid en gewisseld. Een aantal nummers werden nooit meer afgeroepen en een aantal nieuwe nummers juist wel. Ik geloof niet dat ze het nummer bleven gebruiken van mensen die weg waren. Nu waren ze al bij nummer 500 en zelfs hoger. No. 69 hoorde ik nooit meer. Gedurende de hele beschreven periode, zowat iedere dag, bleven ze maar herhalen dat hier niemand onder arrest was, niemand gearresteerd was, maar dat we waren ontvoerd.

De zuivering

Het gewissel en door elkaar gooien van de gevangen hield aan: er kwamen meer mensen, en anderen verdwenen - maar waar gingen ze naar toe?

Het was duidelijk dat, wanneer ze eenmaal weg waren, hun nummers niet meer werden afgeroepen.

Iemand pakte me bij de arm en trok me omhoog. Ik werd naar een prachtige leunstoel geleid - ongetwijfeld gestolen bij de één of andere razzia. Ik moest erop gaan zitten en ze overhandigden me een stuk papier. Van onder mijn blinddoek kon ik lezen wat erop stond:

"Hierbij verklaar ik dat ik gedurende mijn verblijf hier niet ben gemarteld en goed te eten heb gekregen"

.....
(handtekening)

"Teken dit", zeiden ze.
En ik tekende.

2. Het Recht op Repliek

Uittreksel van een perskonferentie gegeven door president Aparicio Mendez in Paysandu, zoals opgenomen in El Pais 22/5/1977.

"Wij zijn democraten. Zo niet, dan zouden we in plaats van een regering een diktatuur hebben."

"In 1973 stroomde er bloed door de straten van Uruguay. Op de universiteiten leefde men in promiscuïteit en de bedden stonden in de kollegezalen. De straten werden beheerst door barbaarse, middeleeuwse bendes. In het Uruguay van vandaag kunnen de mensen vrij rondlopen, zonder angst voor een verraderlijk schot in de rug. Op Zwitserland na geloof ik niet dat er enig ander land bestaat dat een dergelijke mate van veiligheid biedt als de regering in ons land doet."

"37% van de bevolking bestaat uit communisten, oproerkrakers en politici die hun baan kwijt zijn."

"De regering is wezenlijk democratisch en wanneer we de democratie momenteel niet op de traditionele manier zouden toepassen, d.w.z. op de manier zoals we dat tot nu toe gedaan hebben, dan komt dit door de ongunstige omstandigheden"

Uittreksel van de Rechten van de Mens in Uruguay, uit de serie National Topics 2a, Legislative Place, Montevideo, 1978 (vertaling van de officiële Engelse uitgave):

Vanaf het allereerste begin van het bestaan van onze natie zijn de Rechten van de Mens in Uruguay gerespecteerd, en deze zullen ook altijd gerespecteerd worden. Dit ligt geworteld in onze natie, en men kan het niet los zien van de mens, de geschiedenis en de regeringen die Uruguay heeft gekend.

Degenen die in dit kleine, maar heerlijke land zijn geboren, degenen onder ons die hier zijn opgegroeid, hebben gestudeerd, hebben gewerkt en dat allemaal nog steeds doen met een natuurlijkheid die karakteristiek is voor een onbedorven mens, wij allen hebben vanaf het allereerste begin de les geleerd van onze voorouders,

een les die we vandaag letterlijk herhalen voor diegenen die in onze voetstopen zullen treden, op zoek naar de toekomst.

De Rechten van de Mens, soevereiniteit, vrijheid, democratie, vrede, werk, gerechtigheid, wetgeving, zij zijn, net als zovele andere vanzelfsprekende aangelegenheden, onbetwistbare zaken in Uruguay. Het zijn waarheden die door die Uruguayanen begrepen worden die hun eigen nationaliteit van binnen uit voelen, deze zullen verdedigen en deze zullen liefhebben met respect voor alles dat uit den vreemde komt. Een respect dat niet onderdanig is, maar sterk, en dat net zo diep zit als de basisprincipes en nationalistische gevoelens die in alles en iedereen om ons heen leven.

Dãárom staan wij verbaasd over de aanvallen en lasterpraat van sommige personen. Dãárom aksepteren wij de vertroebeling van de werkelijkheid niet, een werkelijkheid die voor onze eigen mensen, en zelfs voor de meeste buitenlanders, een kristalheldere zaak is. Dãárom staan wij verbaasd over de verklaringen, manifesten, pamfletten en telegrammen in de eigenmachtige campagne van sommigen om de Rechten van de Mens te verdedigen, rechten waarvan een aantal mensen in opzettelijke valse beschuldigen beweren dat ze door ons land zouden worden geschonden.

Dit alles is slechts een hutsot, bereid door een groep Uruguayanen die hun vaderland verlaten hebben, samen met een groepje buitenlanders die de duivelse bedoeling hebben verwarring te stichten en de Rechten van de Mens overal ter wereld te schenden.

Zij verbazen ons, zij horen niet bij ons; zij verbazen ons omdat zij het niet eens zijn met het nationale gevoel van eenheid en met de werkelijke realiteit van onze natie.

We hebben altijd in vrede willen werken, ons willen ontwikkelen en de vooruitgang willen bevorderen, trots als wij zijn om deel uit te maken van een land dat ons toebehoort. Op een gegeven moment hebben een aantal lieden onze vooruitgang willen belemmeren. Nu zijn ze op zoek naar andere wegen en middelen, vanuit vreemde bewegredenen en ideeën, die onmogelijk in dit land kunnen wortelschieten; vroeger niet, nu niet, en in de toekomst niet; omdat ze vreemd en tegengesteld zijn aan de ruggegraat van onze natie.

Maar dat was ons probleem. Het is ons probleem. We hebben het opgelost, wij, Uruguayanen, en we zullen naar oplossingen blijven zoeken zonder de hulp van wie dan ook, en dan speciaal in het kader van die Rechten van de Mens. Degenen die ons vanuit hun vreemde ideologie met een anti-nationalistische geest wilden beïnvloeden, zijn ook degenen die deze rechten met hun reactionaire houding hebben geschonden, een houding die volgens de wetten in dit land niet mag blijven bestaan. De nationalistische actie heeft plaats gehad om de ondergrondse wandaden tegen de Rechten van de Mens een halt toe te roepen. Hun daden werden gestopt om het land, het volk en de Rechten van de Mens te verdedigen. De positieve reactie op deze kwade gebeurtenissen was dat de vrede terugkeerde en degenen die de schendingen gepleegd hadden werden, en worden, in hun levensstijl en gedurende hun proces gerespecteerd (binnen de grenzen van de gerechtelijke macht), zonder dat hen wordt aangedaan wat zij vele anderen, en erger, het vaderland, aangedaan hebben.

Dit is een objectieve publikatie die een gedetailleerde ontwikkeling geeft van de wetten waarmee wij geregeerd worden. De teksten van deze wetten zijn vergeleken met belangrijke universele en Amerikaanse verklaringen.

Hij hebben niet de bedoeling ons te verdedigen. Nee. Dat kan onze bedoeling ook nooit zijn. Uruguay heeft geen enkele vorm van verdediging nodig tegenover deze grieven. Het voorbeeld van werk en vrede, naast ons respect voor het menselijk leven zoals dat in onze grondwet en in onze wetten is vastgelegd, is voor ons genoeg; met onze geschiedenis is dat voldoende.

De geschiedenis van de verleden en de geschiedenis van de tegenwoordige tijd. Wij kennen geen doodstraf. Wij kennen geen volkstribunalen waarin, na een korte procedure, besloten kan worden menselijke wezens ter dood te brengen. Wij hebben een eerlijke en degelijke wetgeving die de trots van onze natie vormt.

En deze eenvoudige maar zo machtige wapens vormen het enige juiste antwoord op de vele onrechtvaardige en ongefundeerde aanvallen waarbij onze nationale waardigheid ongeschonden blijft.

Citaten uit een interview met president Aparicio Mendez, verschenen in El Heraldo, Mexico, 11/7/1979:

"Er waren tenminste 100.000 doden (veroorzaakt door 'terroristen'). Voor wat betreft de schade op diverse terreinen die door de revolutionairen is aangebracht, die is onmogelijk te schatten. Schrijf alle miljoenen dollars die je op wil schrijven maar op: industrieën die verdwenen zijn; mensen die geruïneerd zijn, het verlies van levens die, behalve sociale, ook nog economische waarde hadden, al het vernietigde materiaal zoals huizen, gebouwen, openbare kantoren, politiekazernes, pleinen, bruggen, wegen, steden, hele dorpen, etc. etc."

"Geen enkele Uruguayaan die het communisme aanhangt is gearresteerd. Het aanhangen van deze ideologie is in mijn land niet verboden. Een kommunist kan hier in mijn kantoor tegen me zeggen dat hij een kommunist is en als een vrij man door de deur naar buiten lopen..... Wat in Uruguay vervolgd wordt is direkte "bekeringsijver" er bevinden zich inderdaad wel kommunisten in de gevangenis, maar dat is omdat ze activisten zijn."

"Op het ogenblik kent Uruguay geen politiek leven. Maar er bestaat wel politieke vrijheid. Iedereen kan, als hij dat wil, van de daken schreeuwen dat hij van de Blanco Partij of van de Colorado Partij is."

